

Statens revisionsverks årsberättelse till riksdagen 2025

STATENS REVISIONSVERKS
BERÄTTELSE TILL RIKSDAGEN

B 18/2025 RD

Statens revisionsverks årsberättelse till riksdagen 2025

B 18/2025 rd

Till riksdagen

Statens revisionsverk granskar lagligheten och ändamålsenligheten i skötseln av statsfinanserna samt efterlevnaden av budgeten i enlighet med 90 § i grundlagen. Med stöd av 6 § i lagen om statens revisionsverk (676/2000) ger revisionsverket en berättelse om sin verksamhet till riksdagen.

I berättelsen framförs slutsatser som har dragits utifrån revisionsresultaten om tillståndet för statsfinanserna och förvaltningen samt en sammanfattning av de viktigaste revisionsiakttagelserna ur riksdagens synpunkt. Berättelsen innehåller dessutom en översikt över revisionsverkets verksamhet under föregående år.

Årsberättelsen baserar sig på revisionsverkets effektivitetsrevisioner, redovisningsrevisioner, laglighetsgranskningar och granskningar av finanspolitiken samt på sakkunnigverksamhet. Årsberättelsen inbegriper 61 redovisningsrevisionsberättelser om statliga bokföringsenheter som gäller finansåret 2024, 18 berättelser om särskilda revisioner och 11 uppföljningsrapporter, som har publicerats fram till att denna berättelse lämnades.

Revisionsverket lämnade följande fyra särskilda berättelser till riksdagen under årsberättelseperioden:

- Berättelse om tillsynen över partifinansieringen 2024 (12.3.2025, B 10/2025 rd)
- Berättelse om tillsynen över valfinansieringen vid Europaparlamentsvalet 2024 (12.02.2025, B 4/2023 rd)
- Rapport om övervakningen av finanspolitiken 2024 (17.12.2024, B 22/2024 rd)
- Berättelse om tillsynen över valfinansieringen vid presidentvalet 2024 (02.10.2024, B 21/2024 rd).

Helsingfors den 10 september 2025

Sami Yläoutinen
generaldirektör

Visa Paajanen
effektivitetsrevisionsråd

Information om publikationen

L 1796-9549

ISSN 1796-9549 (häft)

ISSN 1796-9654 (pdf)

urn:nbn:vtv-B182025rd

<http://urn.fi/urn:nbn:vtv-B182025rd>

Dnr D/521/00.03.01/2025

PunaMusta Oy
Helsingfors 2025

Information om fotografierna

Fotografierna på sidorna 2, 12, 22, 30, 36, 44, 52 och 56: Jessika Laakkonen.

Fotografierna på sidorna 6 och 60: Veikko Somerpuro.

Innehåll

Generaldirektörens inlägg:
Statsfinanserna bör stärkas långsiktigt – revisionsinformationen bidrar till att skapa en lägesbild . . . 7

1 Det finns fortfarande utrymme för förbättringar när det gäller riktigheten i de statliga ämbetsverkens bokslut 13

2 Hot om brott och oetisk verksamhet kan undergräva förtroendet för förvaltningen 23

3 Statens miljöskyddsåtgärder behöver effektiviseras 31

4 Mångfalden i de statliga organisationerna framträder i styrningen av dem 37

5 Människors samhällsdeltagande genererar besparingar och inkomster för staten 45

6 Tillförlitlig information är viktig i planeringen av finanspolitiken 53

7 Upphandlingar och statsunderstöd var de vanligaste ämnena i klagomål och anmälningar om missbruk 57

8 Revisionsverket följer upp strategins avancemang genom effekt- och resultatmål 61

Revisionspublikationer 9/2024–8/2025 70

Generaldirektör Sami Yläoutinen öppnade Statens revisionsverks 200-årsjubileumsseminarium i mars. Under jubileumsseminariet reflekterade man över betydelsen av historia och traditioner och man diskuterade också verkets framtid.

Generaldirektörens inlägg: Statsfinanserna bör stärkas långsiktigt – revisionsinformationen bidrar till att skapa en lägesbild

Statsfinanserna har uppvisat ett underskott i närmare två årtionden och situationen förblir utmanande – trots regeringens åtgärder. Den gångna valperioden har visat att utmaningarna inom de offentliga finanserna är så stora att de inte kan lösas under en valperiod. Med andra ord bör saneringen av de offentliga finanserna fortsätta även under kommande valperioder, oavsett regeringssammansättningen.

Statsfinanserna har varit underskottsbelastade under en lång tid. Det är inte längre fråga om ett konjunkturrelaterat fenomen, utan om ett strukturellt problem. Det behövs alltså en konsekvent finanspolitik som sträcker sig över valperioderna. Det, om något, skulle stärka de ekonomiska aktörernas förtroende för framtiden och främja vår ekonomis resiliens, vars betydelse inte kan underskattas i dessa tider. Inom ramen för sitt mandat strävar Statens revisionsverk för sin del efter att producera tillförlitlig och väsentlig gransknings- och tillsynsinformation om frågor som är betydelsefulla för statsfinanserna och skötseln av dem, och vi hoppas att de bidrar till att skapa en gemensam lägesbild.

Förvaltningsområdena, dvs. ministerierna och ämbetsverken, har ålagts att göra stora besparingar. Förutom de besparingar som är en del av regeringsprogrammet har ytterligare besparingar anvisats förvaltningsområdena i två på varandra följande planer för de offentliga finanserna. När man tittar på de granskningar och revisioner som presenteras i denna berättelse framträder några strukturella faktorer som, kanske något överraskande, försvårar möjligheterna att uppnå besparingar.

Sparmål fastställs för förvaltningsområdena för att balansera de offentliga finanserna, men samtidigt överförs en betydande del av anslagen i den årliga budgeten för användning nästa år. Enligt statens bokslut för 2023 överfördes sammanlagt 9,80 miljarder euro till 2024. Trots att en stor del av beloppet var bundet till kända utgifter, var en väsentlig del fortfarande obunden. Överföringsposten i bokslutet för 2024 är närapå oförändrad, 9,75 miljarder euro.

I själva verket minskar de statliga ämbetsverkens och inrättningarnas utgifter inte på kort sikt därför att många av dem har överföringsposter från tidigare år till sitt förfogande, som inte är bundna till vissa utgifter. Stora överföringsposter försämrar också budgeteringens transparens och därmed riksdagens budgetmakt.

Förvaltningens silotänkande är en annan central utmaning. Man har försökt svara på denna utmaning genom olika program och strategier som syftar till att samordna verksamheten och åtgärderna inom flera förvaltningsområden. En egen arbetsform är de parlamentariska arbetsgrupperna, där man strävar efter att skapa en gemensam syn på de frågor som för tillfället är aktuella.

Program- och strategiarbete som sträcker sig över förvaltningsgränserna är nyttigt med tanke på samarbete och resursmobilisering, men med tanke på besparingar har de problematiska inslag. I programmen är utgångspunkten ofta att man bör satsa så brett som möjligt på det aktuella området. Utgångspunkten skapar en press att inkludera i programmet allt som har samband med ämnet, trots att åtgärderna inte är särskilt kostnadseffektiva för att uppnå målet.

Att inkludera en åtgärd i ett program som är gemensamt för förvaltningsområdena kan bli ett ytterligare skäl för att behålla anslaget, vilket försvårar besparingar. Då kan besparingar som görs enligt osthyvelsprincipen riktas till åtgärder vid ministerierna som inte ingår i de gemensamma programmen – trots att de är kärnverksamheter inom förvaltningsområdet.

När man utformar ett gemensamt program för förvaltningsområdena bör valen göras med fokus på effektiv användning av anslag – ibland kan det innebära överföring av resurser mellan förvaltningsområdena. Detta bör vara möjligt om alla verkligen har som mål att främja den gemensamma avsikten.

Liknande utmaningar är aktuella även för andra utgiftsökande beslut. I de parlamentariska arbetsgrupperna kan man fatta beslut också om betydande utgiftsökningar utanför budgetprocessen, man tar liksom en genväg. I de parlamentariska arbetsgrupperna avtals dock sällan om utgiftsminskande åtgärder. På samma sätt finns enighet om en mycket betydande ökning av försvarsutgifterna, men man har inte funderat på hur ökningen ska finansieras eller vilka utgifter som måste skäras ner i motsvarande mån.

Sist och slutligen bör saneringen av statsfinanserna vara ett gemensamt mål för alla. Alla åtgärder för att uppnå detta är välkomna. Också av den här anledningen måste anslagsanvändningen effektiviseras nu och framöver.

200 år av revision

Det gångna året var Statens revisionsverks 200:e verksamhetsår. Vid revisionsverket förlöpte jubileumsåret som vanligt i arbetets tecken. Revisionsverkets uppgifter och arbetsmängd ökade något då det från början av 2024 blev verkets uppgift att upprätthålla öppenhetsregistret och övervaka anmälningar om lobbyverksamhet. För de senaste åren har det varit typiskt att revisionsverket har anvisats olika tillsynsuppgifter. Granskningen av statsfinanserna är dock fortfarande revisionsverkets mest arbetskrävande uppgift och i denna berättelse till riksdagen presenteras resultaten av detta arbete sammanfattat. Eftersom det i årsberättelsen är möjligt att redogöra för gransknings- och revisionsresultaten endast kort-

fattat, uppmuntrar jag den som är intresserad att läsa också de egentliga revisionsberättelserna. Uppgifter om dem finns i slutet av varje kapitel. Revisionsverket publicerar alla gransknings- och revisionsresultat på sin webbplats. Granskningsarbetet och dess öppenhet bidrar till att öka människors förtroende för förvaltningens verksamhet. Ambitionen är att berätta sanningsenligt om både det som är bra och det som är dåligt.

Årsberättelsen sammanfattar gransknings- och revisionsresultaten under det gångna året

En redovisningsrevision görs årligen av alla statliga bokföringsenheter. Tack vare detta beslut från revisionsverket är det möjligt att få sammanställd och fortlöpande revisionsinformation om användningen av alla statsmedel. Baserat på långsiktiga uppföljningsdata kan man säga att ekonomins tillstånd har förblivit relativt stabilt. Under de senaste par åren var antalet anmärkningar som revisionsverket gav till bokföringsenheterna något förhöjt, men vid redovisningsrevisionerna 2024 återgick antalet till tidigare nivå. Att antalet anmärkningar minskar är positivt och förhoppningsvis når man i framtiden en ännu lägre nivå än tidigare. Redovisningsrevisionernas och laglighetsgranskningarnas resultat presenteras i kapitel 1.

Bland annat ekonomisk brottslighet och annan oetisk verksamhet utgör hot mot ekonomins laglighet. Även cyberhot har ett tydligt ekonomiskt perspektiv. I samband med dessa hot granskade revisionsverket beredskapen mot penningtvätt, korruption och cyberhot. Resultaten av dessa revisioner presenteras i kapitel 2.

När det gäller valet av miljöåtgärder och deras effektivitet slutfördes revisioner av klimatåtgärder och vattenskydd. Statens satsningar på klimatåtgärder har ökat avsevärt de senaste åren och det är skäl att ägna särskild uppmärksamhet åt effektiviteten i penninganvändningen. Revisionsresultaten presenteras i kapitel 3.

Revisionsverket granskade också effektiviteten i de avvikande styrningsmetoderna inom statsförvaltningen. Revisionsresultaten presenteras i kapitel 4. Linjeorganisationen och resultatstyrningen bildar grunden för den så kallade kärnstatens styrning. Ministerierna styr sin underlydande förvaltning, dvs. ämbetsverken, genom att ställa upp mål för dem och tilldela dem resurser och ämbetsverken rapporterar om målnutfallet. Utöver denna grundmodell finns det mycket verksamhet inom staten där styrningen sker på ett annat sätt än genom linjeorganisationen. I frågor som berör flera förvaltningsområden skapas ofta gemensamma strategier eller program som styr verksamheten. I dem har regeringen och regeringsprogrammet ofta en central roll. Ministerierna styr statens specialuppgiftsbolag i överensstämmelse med riktlinjerna i regeringens ägarpolitiska principbeslut. Användningen av anslag till exempel genom statsunderstöd är också ofta ett styrmedel.

I kapitel 5 behandlas ansträngningar att främja människors delaktighet. Då befolkningen åldras och de unga åldersklasserna minskar är det också ur ett ekonomiskt perspektiv viktigt att så stor andel av befolkningen som möjligt kan ha en lång yrkeskarriär. Dessutom är kostnaderna för utslagning och vård betydande och påverkar också statsfinanserna. Bristande delaktighet handlar inte alltid om utslagning i traditionell bemärkelse, utan också övergången till elektroniska och webbaserade tjänster gör det svårt för vissa grupper att delta i samhällsverksamheten.

Resultaten av granskningarna av finanspolitiken och uppföljningen av dem presenteras i kapitel 6. Den finanspolitiska övervakningens observationer rapporteras till riksdagen i särskilda berättelser och behandlas därför inte i denna berättelse.

I kapitel 7 presenteras handläggningen av klagomål som lämnats in till revisionsverket samt handläggningen av, innehållet i och antalet anmälningar om missbruk. Klagomålen har gällt framför allt misstankar om upphandlingars lagenlighet. Myndigheterna är skyldiga att anmäla till revisionsverket om ekonomiska oegentligheter inträffar i deras verksamhet. I de flesta fall har anmälningarna gällt användning av statsunderstöd. Revisionsverket har gjort den oroväckande iakttagelsen att trots skyldigheten anmäler myndigheterna inträffat missbruk till revisionsverket i varierande omfattning.

I kapitel 8, det sista kapitlet, presenteras revisionsverkets mål och användningen av anslag för att uppnå dem. I kapitlet presenteras dessutom revisionsverkets viktigaste prestationer under det gångna och delvis innevarande året samt en granskning av deras utveckling. Med tanke på antalet prestationer och måluppfyllelsen har berättelsesåret förlöpt väl, tack vare revisionsverkets engagerade och hängivna personal.

Sami Yläoutinen
generaldirektör

1 Det finns fortfarande utrymme för förbättringar när det gäller riktigheten i de statliga ämbetsverkens bokslut

År 2024 förekom det så väsentliga brister i var fjärde statlig bokföringsenhets bokslut eller ekonomiförvaltning att revisionsverket gav dem en redovisningsrevisionsberättelse som innehöll en anmärkning. Andelen bokföringsenheter som fick en anmärkning minskade jämfört med i fjol men den är fortfarande stor. Den andel som fått en anmärkning motsvarar genomsnittet på lång sikt.

Enligt 90 § i grundlagen har Statens revisionsverk till uppgift att granska statsfinanserna och iakttagandet av statsbudgeten. Statens revisionsverk granskar årligen statens och bokföringsenheternas, dvs. ministeriernas och de övriga bokslutsskyldiga ämbetsverkens, bokslut och därtill boksluten för tre fonder utanför budgeten.

På kort sikt har det skett en positiv utveckling i fråga om antalet anmärkningar

I redovisningsrevisionsberättelserna tar revisionsverket ställning till om bokföringsenheterna har presenterat riktiga och tillräckliga uppgifter om bokslutet och den funktionella effektiviteten, om deras interna kontroll fungerar och om de har följt budgeten. Revisionsverket gav sammanlagt 61 redovisningsrevisionsberättelser till statens bokföringsenheter för 2024 (se tabell 1).¹

Av de granskade bokföringsenheterna tilldelades 17 (28 procent) minst en anmärkning, eftersom man konstaterade väsentliga brister i deras bokslut eller ekonomiförvaltningsförloppen. Antalet anmärkningar inom de olika utlåtandeområdena har minskat jämfört med i fjol, då en redovisningsrevisionsberättelse med minst en anmärkning gavs till 22 bokföringsenheter (36 procent). Särskilt anmärkningarna om riktiga och tillräckliga uppgifter om bokslutet och den funktionella effektiviteten samt om budgetefterlevnaden har minskat jämfört med året innan.¹

Tabell 1: Resultaten av redovisningsrevisionen 2024 per förvaltningsområde och bokföringsenhet.

✓ inget att anmärka ! något att anmärka

Bokföringsenhet	Riktiga och tillräckliga uppgifter i bokslutet*	Fungerande intern kontroll	Budget efterlevnad
Republikens presidents kansli	✓	✓	✓
Statsrådets kansli	✓	✓	✓
Utrikesministeriet	✓	✓	!
Justitieministeriet	✓	✓	✓
Rättsregistercentralen	✓	✓	✓
Brottspåföljdsmyndigheten	!	!	!
Åklagarmyndigheten	✓	✓	✓
Domstolsväsendet	✓	✓	✓
Utsökningsväsendet	✓	✓	✓
Inrikesministeriet	✓	✓	!
Nödcentralverket	!	✓	✓
Migrationsverket	✓	✓	✓
Räddningsinstitutet	✓	✓	✓
Polisstyrelsen	✓	✓	✓
Gränsbevakningsväsendet	✓	✓	✓
Skyddspolisen	✓	✓	✓
Försvarsministeriet	✓	✓	✓
Försvarsmakten	✓	✓	✓
Finansministeriet	✓	!	!
Statens ämbetsverk på Åland	✓	✓	✓
Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata	✓	✓	✓
Regionförvaltningsverket i Södra Finland	✓	✓	✓
Verket för finansiell stabilitet	✓	✓	✓
Statistikcentralen	✓	✓	✓
Tullen	✓	✓	✓
Statskontoret	✓	✓	✓
Statens ekonomiska forskningscentral	✓	✓	✓
Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning	✓	!	✓
Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori	✓	✓	✓
Skatteförvaltningen	✓	✓	!

Bokföringsenhet	Riktiga och tillräckliga uppgifter i bokslutet*	Fungerande intern kontroll	Budget efterlevnad
Undervisnings- och kulturministeriet	✓	✓	✓
Riksarkivet	✓	✓	✓
Museiverket	✓	✓	✓
Utbildningsstyrelsen	✓	✓	!
Finlands Akademi	✓	✓	✓
Förvaltningsnämnden för Sveaborg	✓	✓	✓
Jord- och skogsbruksministeriet	✓	✓	!
Naturresursinstitutet	✓	✓	✓
Lantmäteriverket	✓	✓	✓
Livsmedelsverket	✓	✓	✓
Kommunikationsministeriet	✓	✓	✓
Meteorologiska institutet	✓	✓	✓
Transport- och kommunikationsverket	✓	✓	✓
Trafikledsverket	!	!	✓
Arbets- och näringsministeriet	!	!	✓
NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter	!	✓	✓
Energimyndigheten	✓	✓	✓
Geologiska forskningscentralen	✓	✓	✓
Innovationsfinansieringsverket Business Finland	✓	✓	✓
Konkurrens- och konsumentverket	✓	✓	✓
Patent- och registerstyrelsen	!	✓	✓
Säkerhets- och kemikalieverket	✓	✓	✓
Social- och hälsovårdsministeriet	✓	✓	!
Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet	✓	✓	✓
Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	✓	✓	!
Besvärnämnden för social trygghet	✓	✓	✓
Strålsäkerhetscentralen	✓	✓	✓
Institutet för hälsa och välfärd	✓	!	!
Miljöministeriet	!	✓	✓
Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet	✓	✓	✓
Finlands miljöcentral	✓	✓	✓

* Uppgifter om bokslutet och den funktionella effektiviteten

Anmärkningarna om bokföringsenheternas bokslut kan gälla antingen bokslutskalkylerna och de uppgifter som presenteras i noterna till dem eller uppgifter om den funktionella effektiviteten, till exempel kostnadsmotsvarighetskalkyler för den avgiftsbelagda verksamheten. För 2024 tilldelades sammanlagt sex bokföringsenheter anmärkningar om bokslutskalkylerna och noterna och en bokföringsenhet tilldelades anmärkningar om den funktionella effektiviteten. Den vanligaste orsaken till en anmärkning om bokslutskalkylerna var felaktig eller bristfällig presentation av fullmaktsuppgifterna. Tre bokföringsenheter fick en anmärkning om detta. Två bokföringsenheter fick dessutom en anmärkning om not 12 till bokslutskalkylerna (Statliga borgensförbindelser, statsgarantier och andra långfristiga ansvarsförbindelser). Motsvarande fel har förekommit på ett accentuerat sätt även tidigare år.¹

Den andel bokföringsenheter som fick en anmärkning under perioden 2016–2024 har hållits mycket stabil: andelen varierade mellan 25 och 36 procent. Andelen var som minst 2018 och 2019 och som störst 2023 (se tabell 2).¹

Tabell 2: Antalet och procentandelen bokföringsenheter som fick en anmärkning 2016–2024.

År	BFE (st.)	Antal BFE som fått anmärkningar	Andel
2024	61	17	28 %
2023	61	22	36 %
2022	61	21	34 %
2021	61	17	28 %
2020	62	18	29 %
2019	61	15	25 %
2018	63	16	25 %
2017	62	21	34 %
2016	64	20	31 %

Under de senaste åren har vissa bokföringsenheter upprepade gånger fått en redovisningsrevisionsberättelse som innehåller en anmärkning, dvs. en så kallad anpassad redovisningsrevisionsberättelse. Sju bokföringsenheter har fått en anmärkning minst tre år i följd. Av dem har fyra – Palkeet, Utbildningsstyrelsen, Arbets- och näringsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd – fått en berättelse som innehållit en anmärkning fem år i följd.¹

Antalet laglighetsanmärkningar återgick till normalnivå

Som en del av den årliga redovisningsrevisionsberättelsen kan revisionsverket ge ett negativt ställningstagande till lagenligheten om en bokföringsenhet inte till alla delar har iakttagit budgeten och de centrala bestämmelserna om den. Ett ställningstagande till lagenligheten kan innehålla en eller flera specificerade laglighetsanmärkningar. Detta innebär att det sammanlagda antalet laglighetsanmärkningar kan vara större än antalet negativa ställningstaganden till lagenligheten, eftersom en bokföringsenhet kan ges en eller flera specificerade laglighetsanmärkningar i redovisningsrevisionsberättelsen om finansåret i fråga.¹

Negativa ställningstaganden till lagenligheten gäller vanligen enskilda delområden eller förfaranden inom ekonomin. Därför innebär de inte att ämbetsverkets eller statens ekonomi som helhet skulle ha skötts lagstridigt eller att det skulle finnas missbruk av statliga medel i bakgrunden. Ett negativt ställningstagande till lagenligheten bör emellertid alltid betraktas som allvarligt avseende ekonomiförvaltningen vid ifrågavarande ämbetsverk.¹

Revisionsverket lämnade 61 revisionsberättelser om redovisningsrevisionerna av bokföringsenheter för 2024. Av dem innehöll 10 ett negativt ställningstagande till lagenligheten, och vart och ett av dessa innehöll en laglighetsanmärkning. Jämfört med året innan halverades antalet laglighetsanmärkningar nästan, eftersom revisionsverket gav så många som 19 laglighetsanmärkningar till 13 bokföringsenheter för 2023. Med andra ord har det skett en betydande förbättring i efterlevnaden av budgetbestämmelserna.¹ (Se tabell 3.)

Tabell 3: Laglighetsanmärkningar till statliga bokföringsenheter 2020–2024.

Negativa ställningstaganden till lagenligheten	2020	2021	2022	2023	2024
Antal BFE som fått anmärkningar (st.)	11	9	10	13	10
Antal laglighetsanmärkningar (st.)	14	13	10	19	10

Förfaranden som strider mot budgeten utgör i regel enskilda fall och det är osannolikt att de upprepas på samma sätt följande år. De senaste åren har en del bokföringsenheter dock fått laglighetsanmärkningar upprepade gånger. Institutet för hälsa och välfärd har fått en laglighetsanmärkning fyra år i följd.¹

I rambudgeteringen fastställs utöver det målsatta maximibeloppet för budgetutgifterna också minimibeloppet för dem

År 2024 genomförde revisionsverket en laglighetsgranskning av dimensioneringen av reservationsanslagen (2/2025). Vid granskningen utreddes om dimensioneringen av reservationsanslagen i ministeriernas budgetpropositioner har motiverats på ett adekvat sätt och om de anslag som överförts från tidigare år har beaktats vid beredningen av budgetpropositionerna. Utöver detta utreddes om Finansministeriet har adekvata förfaringssätt för att kontrollera dimensioneringen av reservationsanslagen i budgetprocessen.²

Bestämmelser om anslagstyperna finns i grundlagen och de preciseras till en del i lagen om statsbudgeten (423/1988). Anslagstyperna är fasta anslag, förslagsanslag och reservationsanslag. I lagen om statsbudgeten finns inga preciserande bestämmelser om valet av anslagstyp. Enligt föreskriften om uppgörande av budget ska ett anslag budgeteras som ett fast anslag om det inte av särskilda skäl antecknas som förslagsanslag eller reservationsanslag. Ett reservationsanslag får enligt det som beslutas i samband med budgeten överföras för att användas under ett eller två av de följande finansåren. Om det är fråga om ett statligt investeringsprojekt får anslaget överföras för att användas under de fyra följande finansåren.²

I budgeten för 2023 ingick sammanlagt 23,1 miljarder euro i reservationsanslag, varav 6,9 miljarder euro överfördes till 2024. När man beaktar också de reservationsanslag som budgeterats under tidigare år, uppgick den post som överfördes till 2024 till sammanlagt 9,8 miljarder euro. Det centrala syftet med granskningen var att öka överföringspostens transparens.²

Det är motiverat att budgetera utgifter som reservationsanslag uttryckligen när man vill säkerställa att de statliga ämbetsverkens och inrättningarnas omkostnader används på ett adekvat sätt vid årsskiftet och när man budgeterar utgifter som orsakas av fleråriga investeringar. Idag har användningen av reservationsanslag utökats till att omfatta nästan alla statliga utgifter som inte är lagstadgade. De fasta anslagen i budgeten är numera små. Storleken på i synnerhet fleråriga, dvs. 3- och 5-åriga, reservationsanslagsmoment och det belopp i euro som budgeterats med dem har ökat väsentligt sedan 2002.²

En betydande del av den post som överfördes till 2024 var bunden till kända utgifter, men en väsentlig del var ännu inte bunden till någon utgift vid bokslutstidpunkten. De statliga ämbetsverkens och inrättningarnas utgifter minskas inte på kort sikt, eftersom de flesta av dem har tillgång till överföringsposter som inte är bundna till vissa utgifter. Transparensen i budgeteringen försvagas av att poster som överförts från tidigare år i regel inte presenteras momentspecifikt i budgeten.²

Dimensioneringen av reservationsanslagen styrs mest av den årliga rambudgeteringen som en del av det fleråriga ramförfarandet. Ramförfarandet fastställer ett maximibelopp för cirka 85 procent av statens budgetutgifter. I praktiken fastställer den årliga ramen också ett minimibelopp, eftersom förvaltningsområdena inte har incitament att avvika nedåt från ramen i sitt budgetförslag. Motiveringen och dimensioneringen av användningsändamålet för enskilda anslag ägnas ringa uppmärksamhet i budgeteringen.²

Den behovsprövade dimensioneringen av reservationsanslagen består i första hand av budgetering av ändringar och då är utgångspunkten för budgeteringen den ordinarie budgeten för föregående år, som riksdagen godkännt. Varje förslag till ökning eller minskning av ett enskilt anslag har namngetts, men sättet att presentera ändringen varierar i hög grad. Man kan inte alltid direkt avgöra av ändringarna om endast dimensioneringen av anslaget ändras eller om både dimensioneringen och anslagets användningsändamål ändras.²

Fleråriga reservationsanslag är ett undantag från budgetens ettårsprincip och de fördunklar transparensen i utgiftsbudgeteringen. I reservationsanslagen ingår också framtung utgiftsfinansiering.²

Ett flerårigt reservationsanslag innebär en risk för att det ursprungliga användningsändamålet ändras om det finns anslag kvar och dess giltighetstid håller på att löpa ut. Helheten fördunklas ytterligare när man använder en fullmakt i samband med ett flerårigt reservationsanslag, vilket är mycket vanligt.²

Valet av budgetförfaranden styrs mer av förfarandets flexibilitet och etablerade praxis än av bestämmelserna och föreskrifterna som gäller budgeten. Ministerierna har i budgetprocessen större prövningsrätt än tidigare att föreslå en omallokering av utgifterna inom utgiftsramen. Finansministeriets föreskrift om uppgörande av budget ger Finansministeriet adekvata förfaranden för att kontrollera hur reservationsanslagen används och dimensioneras i budgetprocessen, men ministeriet har inte använt sig av dessa metoder.²

Investeringsplaneringen och -uppföljningen har i huvudsak genomförts på behörigt sätt, men anvisningarna bör konkretiseras

Vid revisionsverket genomfördes en laglighetsgranskning (4/2025) av planeringen och uppföljningen av de statliga bokföringsenheternas investeringar samt av ändamålsenligheten i kunskapsunderlaget för planeringen. Syftet med granskningen var att producera information

om huruvida investeringsplaneringen har genomförts på behörigt sätt så att investeringsbeslutet grundar sig på ett tillräckligt och adekvat kunskapsunderlag och huruvida uppföljningen av investeringarna har ordnats på behörigt sätt. Vid granskningen granskades bokföringsenheternas investeringar och utredde bokföringsenheternas förfaranden för intern kontroll.³

Investeringarna är en betydande utgiftspost i statsfinanserna. Åren 2018–2023 uppgick realinvesteringarna i budgetekonomin till i genomsnitt cirka 1,4 miljarder euro per år. Till sin natur är investeringarna sådana att de har lång verkningstid och deras kostnader och fördelar realiseras vanligtvis under en tidsperiod på flera år. Centrala investeringsrisker är i synnerhet kunskapsunderlaget för investeringsbesluten samt ändamålsenligheten i förfarandena för investeringsplaneringen och -uppföljningen.³

Investeringsplaneringen och -uppföljningen är i huvudsak adekvat vid de statliga bokföringsenheterna. Vid granskningen upptäcktes dock enskilda brister i anvisningarna och förfaringssätten samt i riktigheten i det kunskapsunderlag som använts för investeringsbeslut.³

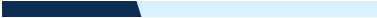
Statskontoret har meddelat bokföringsenheterna en föreskrift och en anvisning om investeringsplanering och -uppföljning. Enligt föreskriften ska bokföringsenheterna planera och följa upp investeringar som de bedömer vara betydande med tanke på sin verksamhet och ekonomi. Statskontorets föreskrift betonar bokföringsenheternas prövning och den innehåller inga konkreta kriterier på basis av vilka betydande investeringar bör identifieras eller förfaranden inriktas. Revisionsverket rekommenderar att Statskontoret utvecklar anvisningen om planering och uppföljning av investeringar så att den tydligare vägleder till att identifiera betydande investeringar och till att inrikta metoderna utifrån investeringens art, storlekssklass och betydelse.³

Det konstaterades att Trafikledsverket hade gjort bristfälliga projektbedömningar. På basis av lagstiftningen ska projektbedömningar göras av betydande trafikledsprojekt. Målet för bedömningarna är att göra de val som gjorts under planeringen transparenta och säkerställa att de effektivaste projekialternativen går vidare. Trafikledsverket hade dock inte utarbetat bedömningar av alla betydande trafikledsprojekt. Trafikledsverket ska se till att de lagstadgade projektbedömningarna utarbetas. De val som rör tillämpningen av anvisningarna om projektbedömning och projektbedömningens omfattning ska också dokumenteras. Revisionsverket rekommenderade dessutom att Trafikledsverket dokumenterar tillämpningen av anvisningarna om projektbedömning och projektbedömningens omfattning samt utarbetar enhetliga metoder för produktion av kvalitativa bedömningar.³

Upphandlingar i anknutna enheter ger fördelar, men man måste vara omsorgsfull beträffande efterlevnaden av bestämmelserna

Vid revisionen av upphandlingar i anknutna enheter (9/2025) granskades upphandlingar som staten kan göra utan konkurrensutsättning på grund av leverantörens ställning som anknuten enhet. Med anknuten enhet avses en enhet som formellt är fristående från den upphandlande enheten (staten) och självständig med tanke på beslutsfattandet, och över vilken den statliga ägaren självständigt eller tillsammans med andra utövar ett bestämmande inflytande på samma sätt som över sina egna verksamhetsställen. Upphandlingar i anknutna enheter görs av statsägda bolag, vilket innebär att de har ett nära samband med förvaltningen av statens bolagsförmögenhet.⁴

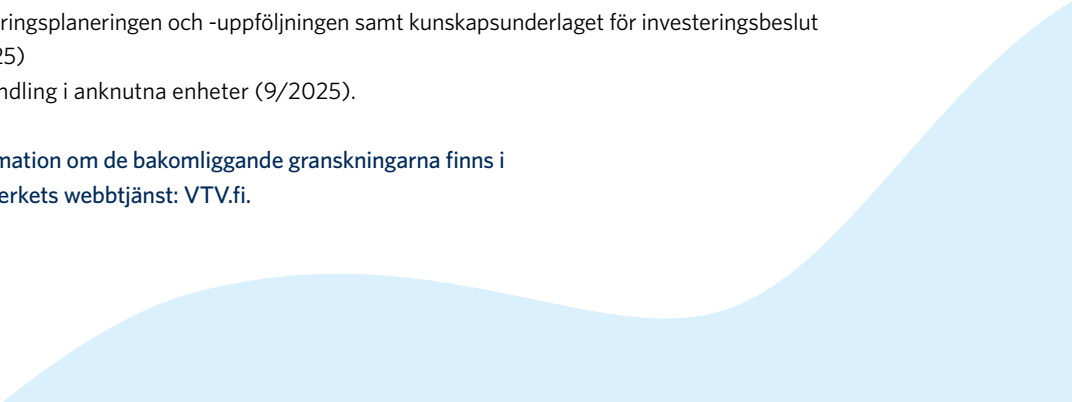
Statens upphandlingar i anknutna enheter har i huvudsak gjorts lagenligt och staten har dragit nytta av upphandlingarna i anknutna enheter exempelvis genom en förenklad upphandlingsprocess. I vissa fall hänför sig dock risker till upphandlingar i anknutna enheter. Överskridning av begränsningarna av försäljning till utomstående äventyrar bolagens ställning som anknutna enheter och tolkningarna av begränsningarna av försäljning till utomstående är förknippade med osäkerhet. I bolag med flera ägare ska man se till att det finns metoder för små aktieägare att utöva bestämmande inflytande i bolagen för att deras förhållande till anknutna enheter ska uppfylla kraven i upphandlingsbestämmelserna. Anknutna enheter som ägs av flera upphandlande enheter kan inte göra upphandlingar hos sina ägare eller hos varandra utan konkurrensutsättning (omvända upphandlingar i anknutna enheter och in-house sisters-arrangemang).⁴

Kapitlet bygger på följande revisioner och granskningar:

- 1 Statsförvaltningens redovisningsrevisionsberättelser för 2024
- 2 Dimensionering av reservationsanslag (2/2025)
- 3 Investeringsplaneringen och -uppföljningen samt kunskapsunderlaget för investeringsbeslut (4/2025)
- 4 Upphandling i anknutna enheter (9/2025).

Mer information om de bakomliggande granskningarna finns i revisionsverkets webbtjänst: [VTV.fi](https://www.vtv.fi).

2 Hot om brott och oetisk verksamhet kan undergräva förtroendet för förvaltningen

Med tanke på samhällets och ekonomins funktion är det viktigt att medborgarna och företagen kan lita på förvaltningens verksamhet. I Finland anses korruption och penningtvätt i allmänhet inte vara ett betydande problem. Delvis kan det vara fråga om att man inte kan identifiera problemet. Korruption, penningtvätt och omsorg om cybersäkerheten är problem ur statsfinansernas perspektiv. Korruption inom förvaltningen minskar verkningsfullheten i användningen av offentliga medel, och det kostar att bekämpa och undersöka penningtvätt och cyberhot.

Mängden korruption och penningtvätt är fördold

I internationell jämförelse förekommer det lite korruption och penningtvätt i Finland. Den ringa mängden korruption och penningtvätt eliminerar dock inte behovet av att aktivt förhindra att de sprids. Den ringa mängden kan också bero på att man inte kan identifiera problemen.

Den mellanstatliga aktionsgruppen mot penningtvätt och finansiering av terrorism (FATF) genomförde en landutvärdering av Finland 2018–2019. I utvärderingen lyfte de fram flera svagheter i bekämpningen av penningtvätt och finansiering av terrorism i Finland, och FATF skärpte uppföljningen av Finland. Under uppföljningen förnyades lagstiftningen om penningtvätt i Finland och ett flertal utvecklingsåtgärder vidtogs. Hösten 2023 ansåg FATF att Finland hade gjort tillräckliga framsteg när det gäller att verkställa rekommendationerna och avslutade uppföljningen.

Inom Europeiska unionen bereds ett direktivförslag i syfte att förenhetliga definitionerna av och straffen för korruptionsbrott inom EU. Om direktivförslaget förverkligas har det bedömts innebära ändringar även i Finlands lagstiftning. Europarådets organ mot korruption Greco utvärderar regelbundet olika länders insatser mot korruption.

Korruption är missbruk av inflytande i syfte att uppnå fördelar. I Finland är korruption ofta lagenlig men oetisk verksamhet som döljs i nätverk och strukturer. Öppen korruption är sällsynt. Det finns inga uppskattningar av korruptionens betydelse för statsfinanserna i Finland. Enligt EU-kommissionen belastar korruptionen unionens ekonomi årligen med omkring 120 miljarder euro.

Penningtvätt syftar till att få kriminella pengar att verka lagliga. Man strävar efter att cirkulera pengarna genom ett lagligt betalningssystem för att dölja deras ursprung eller ägare, till exempel genom företagsarrangemang och banköverföringar. Det exakta beloppet av de medel som är föremål för penningtvätt är inte känt, men EU:s brottsbekämpande myndighet Europol bedömer att omkring en procent av EU:s bruttonationalprodukt har anknytning till tvivelaktig ekonomisk verksamhet. I Finland beräknas storleken på penningtvätten vara 5–12 miljarder euro per år. Mycket lite egendom som har samband med penningtvättsbrott beslagtogs till staten.

Cybersäkerhet innebär åtgärder för att skydda elektroniska system, information och användare mot cyberhot. Cybersäkerheten stödjer den nationella säkerheten, försvaret och försörjningsberedskapen samt näringslivets och medborgarsamhällets verksamhet. Det stora antalet objekt som ska skyddas gör cybersäkerheten till en statsfinansiellt betydande verksamhet. I cybersäkerhetsstrategin från 2024 beräknas staten använda cirka 300 miljoner euro per år för att se till cybersäkerheten, men beloppet innefattar långt ifrån alla kostnader. Cybersäkerheten har en väldigt stor indirekt ekonomisk betydelse, därför att den påverkar praktiskt taget all verksamhet.

Statsförvaltningen har ofta begränsad beredskap att identifiera korruptionsrisker

I revisionen Förutsättningar för bekämpning av korruption inom statsförvaltningen (6/2025) utreddes de principer och den praxis som aktörerna inom statsförvaltningen använder för att förebygga, upptäcka och ingripa i den korruption som förekommer i deras verksamhet. Vid revisionen genomfördes en enkät som riktade sig till alla ministerier samt till 36 ämbetsverk och inrättningar, och tio organisationer genomgick en fördjupad revision.¹

I en del av statsförvaltningen har beredskapen att skydda sig mot korruption i viss mån förbättrats under de senaste åren. I fem statliga organisationer har man rätt så nyligen godkänt en intern strategi eller ett handlingsprogram mot korruption. Statliga organisationer har dock varierande förutsättningar att bekämpa korruption och praxisen är inte till alla delar heltäckande. Skillnaderna mellan organisationerna kan inte till alla delar förklaras med skillnader i verksamhetsområdena eller uppgiftsstrukturen.¹

Statens ämbetsverk och inrättningar har ofta endast begränsad beredskap att upptäcka och identifiera korruption. Utifrån den enkät som genomfördes under revisionen verkar det som om en minoritet av organisationerna bedömer korruptionsriskerna i sin verksamhet regelbundet. I merparten av de tio organisationer som var föremål för fördjupad revision

var korruptionsriskerna inte en etablerad del av riskhanteringen och korruptionsriskerna behandlades snarare sporadiskt i riskanalysprocesserna.¹

Kännedomen om och utnyttjandet av anvisningarna för bekämpning av korruption håller inte till alla delar en god nivå. Finansministeriet publicerade år 2022 en anvisning riktad till statsförvaltningen om att upptäcka, identifiera och bekämpa korruption. På basis av revisionsverkets revision vore det möjligt att utnyttja anvisningen mer heltäckande än i nuläget till exempel i den interna kontrollen och riskhanteringen. Etiska anvisningar och principer är en viktig del av en organisationskultur som förebygger korruption. Merparten av ämbetsverken har dock inga egna etiska anvisningar och också allmänt taget kände man i varierande grad till den etiska anvisningen som den egna organisationen tillämpar.¹

Inom statsförvaltningen råder det ställvis ovisshet i fråga om anmälning av misstankar om korruption. Anmälningsskanalerna är främmande för personalen och de används i påfallande liten omfattning. Det vore skäl för organisationerna att effektivisera kommunikationen om sin rapporteringskanal och över lag om korruption och bekämpning av den. Kommunikationen och utbildningen bör också ha ett nära samband med det praktiska arbetet i vardagen. Att uppfatta bekämpningen av korruption som ett separat begrepp och en separat helhet verkar delvis ännu vara ganska nytt för personalen.¹

Internationella förpliktelser har väckt till insikt om förhindrande av penningtvätt

Förhindrande av penningtvätt är en omfattande helhet som till stor del organiseras utifrån lagstiftningen och internationella förpliktelser. Till sin natur är penningtvätt vanligen sådan att den överskrider nationsgränser och genererar ett behov av permanent samarbete. Centrala myndigheter är Finansministeriet, Inrikesministeriet och Centralkriminalpolisen, där centralen för utredning av penningtvätt verkar.²

Ett centralt styrmedel för att förhindra penningtvätt är den nationella riskbedömningen av penningtvätt, som utfärdas som statsrådets principbeslut. Bedömningen grundar sig på Finansministeriets riskbedömning av penningtvätt och Inrikesministeriets riskbedömning av finansiering av terrorism.²

Syftet med den nationella riskbedömningen och den handlingsplan som utarbetats i samband med den är att identifiera riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet är dessutom att stödja och effektivisera riskbekämpningen och resursallokeringen. I riskbedömningen och handlingsplanen är huvudvikten lagd på åtgärder som är allmänna och kontinuerliga till sin natur i stället för att åtgärderna skulle ha inriktats tydligt eller ansvaret för dem getts till någon aktör. Av denna orsak styr riskbedömningen inte bekämpningen av penningtvätt och resurserna effektivt på nationell nivå.²

Förhindrandet av penningtvätt syns inte just i den övriga förvaltningsstyrningen. Regeringsprogrammen, budgetpropositionerna, ministeriernas verksamhets- och ekonomiplaner eller andra måldokument innehåller mycket få anteckningar och mål som gäller penningtvätt. Förutom att styrningen på högre nivå är begränsad, är även resultatstyrningen i anslutning till förhindrande av penningtvätt obetydlig. De fåtaliga resultatmålen som gäller penningtvätt är på anmärkningsvärt olika nivåer. Bristerna i resultatmålen gör det svårt att rapportera om dem. Rapporteringen grundar sig i stor utsträckning på en lista över prestationerna och en beskrivning av åtgärderna, inte på en bedömning av hur resultatmålen har nåtts.²

Cybersäkerheten rör all förvaltningsverksamhet

Hoten mot cybersäkerheten har tagits på allvar i Finland och det allmänna läget bland myndigheterna när det gäller hantering av cybersäkerheten är relativt gott. Varje myndighet och aktör inom statsförvaltningen ansvarar i regel för att se till cybersäkerheten i sin verksamhet. Bakom arbetsfördelningen mellan myndigheterna ligger verksamhetsmodellen för övergripande säkerhet. Den decentraliserade modellen kräver myndighetssamarbete och samordning för att fungera. Utifrån den allmänna bilden som revisionsverkets revision utmynnade i har dessa förbättrats under de senaste åren.³

I verksamhetsmodellen har vissa funktioner dock centraliserats och vissa aktörer har mer omfattande ansvarsförbindelser än andra. Statens cybersäkerhetsdirektörs byrå, som är placerad vid Kommunikationsministeriet, ansvarar för den nationella samordningen och sammanjämkningen av cybersäkerheten. Byrån har dock ingen särskild befogenhet eller inget särskilt resultat- och utvecklingsansvar när det gäller den nationella cybersäkerheten. Expertuppgifter och tjänster som stödjer hanteringen av cybersäkerheten har koncentrerats till Cybersäkerhetscentret vid Traficom. Centret sammanställer och upprätthåller också en lägesbild över cybersäkerheten. ICT-tjänster inom statsförvaltningen som inte är sektorspecifika samt informations- och kommunikationstekniska tjänster som uppfyller kraven på hög beredskap och säkerhet har koncentrerats till statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori.³

Cybersäkerhetens särdrag är att den är mycket internationell. Hoten följer inte just statsgränserna. På EU-nivå har författningarna nyligen reviderats. Den nationella lagstiftningen som genomför EU:s cybersäkerhetsdirektiv (NIS 2) trädde i kraft i april 2025. Tillsynsrollerna enligt direktivet har fördelats på myndigheter som övervakar olika verksamhetsområden. Enligt den enkät som genomfördes i samband med revisionen bedömde cirka hälften av statsförvaltningens aktörer och välfärdsområdena att NIS 2-direktivet medför ytterligare krav för organisationen.³

De statliga myndigheterna och välfärdsområdena anser att deras processer och verksamhetssätt som har samband med cybersäkerheten är relativt goda. Utifrån den allmänna bilden som revisionen utmynnade i har allt fler organisationer börjat fästa vikt vid cyber- och informationssäkerheten under de senaste åren och beredskapen har förbättrats. Myndigheterna har insett att det är mycket viktigt att öva på avvikande situationer för att hantera cybersäkerheten. Taisto- och KYHA-övningarna utgör grunden för statsförvaltningens övningsverksamhet, men utöver dem har olika förvaltningsområden, verksamhetsområden och organisationer även annan övningsverksamhet.³

Ledning genom strategier och program kan vara problematisk

Korruption och cyberhot rör i praktiken alla aktörer inom förvaltningen, medan penningtvätt gäller en mer begränsad grupp myndigheter. Förvaltningssystemet i Finland lämpar sig inte särskilt väl för att svara på omfattande fenomen som korruption, cyberhot och penningtvätt som överskrider förvaltningsgränserna. I praktiken försöker man samordna motverkandet av dessa fenomen eller problem med hjälp av olika program eller strategier. Genom den nationella strategin för bekämpning av korruption och det tillhörande åtgärdsprogrammet, riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism och det till-

hörande åtgärdsprogrammet samt cybersäkerhetsstrategin strävar man efter att styra de åtgärder och aktörer som har samband med fenomenen samordnat och helhetsbetonat.

De problem som har samband med att styra genom strategier och program framträder i viss mån i fråga om alla de tre granskade fenomenen, som man har gått in för att lösa på olika sätt i strategierna och programmen för bekämpning av penningtvätt, korruption och cyberhot.

Man har försökt operationalisera strategierna, omsätta dem i praktiken, genom att utarbeta åtgärdsprogram som dock inte alltid har som målsättning att genomföra strategin. Verksamhet som redan pågår kan samlas i åtgärdsprogrammen, vilket innebär att strategierna inte nödvändigtvis ger upphov till någon ny riktad verksamhet. Ett åtgärdsprogram kan vara en beskrivning av vad som görs också annars, utan strategi.

Ett vanligt problem är också att det inte finns någon separat finansiering för verksamhet som samlats i en strategi. Då tas resurserna för genomförandet från förvaltningsområdenas och organisationernas anslag. Styrningen genom strategier nås inte heller särskilt väl av resultatstyrningen, och strategiernas mål förmedlas i varierande grad, om alls, till resultatstyrningen. Separationen mellan resultatstyrning och strategier kan i ett senare skede återspeglas i rapporteringen, som kan bli en beskrivning av utförda åtgärder och tillhörande prestationer.

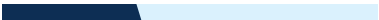
Man har försökt undvika på olika sätt att strategierna som gäller dessa tre fenomen blir alltför allmänt hållna. När det gäller förhindrande av penningtvätt görs en nationell riskbedömning som syftar till att inte bara upptäcka risker utan också effektivisera resursallokeringen. Utöver riskbedömningen utarbetas en åtgärdsplan. Åtgärderna i den fokuserar dock på allmänna och kontinuerliga åtgärder. Att riskbedömningen och handlingsplanen inte innefattar de resurser som de ansvariga myndigheterna ämnar använda för att genomföra de planerade åtgärderna minskar också riskbedömningens betydelse. Om resurserna för bekämpningen beskrevs i riskbedömningen skulle resursallokeringen stödjas och samtidigt skulle beskrivningen av strukturen för systemet för bekämpning av penningtvätt och metoderna vara mer omfattande än i nuläget. Riskbedömningen innehåller i princip myndigheternas gemensamma syn på riskerna i arbetet med att förhindra penningtvätt som helhet, till exempel brister i informationsutbytet. I riskbedömningen och handlingsplanen betonas emellertid riskbedömningen inom olika verksamhetsområden, inte arbetet för att förhindra penningtvätt som helhet. Trots att riskbedömningen är ett lagstadgat specialuppdrag har myndigheterna varit tvungna att använda projektfinansiering för den.

Målet för den nationella strategin mot korruption och det tillhörande åtgärdsprogrammet är att engagera aktörer inom den offentliga förvaltningen och politiken i att bekämpa korruption effektivt. I strategiarbetet fastställs gemensamma mål och utvecklingsobjekt för bekämpningen. Betydelsen av strategin för bekämpning av korruption har varierat för enskilda myndigheter. Styreffekten har självfallet framhävts hos de aktörer som har getts ansvar för åtgärder i åtgärdsprogrammet. För andra har betydelsen varit mindre. Strategiarbetet har ökat medvetenheten om korruption, vilket redan i sig skapar förutsättningar för att bekämpa den. Strategin verkar också stödja övervakningen av internationella åtaganden.

Cybersäkerhetsstrategin förnyades 2024. I reformen utarbetades ett enhetligt åtgärdsprogram för att genomföra strategin. Tidigare genomfördes strategin med fyra separata projekt och program. Ett åtgärdsprogram är ett tydligt utvecklingssteg jämfört med den

tidigare situationen. Även uppföljningen av genomförandet har planerats samordnat och för uppföljningen finns en gemensamt överenskommen modell. Indikatorerna för uppföljningen behöver dock ännu preciseras. I verkställighetsplanen ingår fortfarande ingen budget och inga resurser, utan varje förvaltningsområde som ansvarar för olika åtgärder ansvarar för sina resurser och gör framställningar i anslutning till dem. Sättet att allokera resurser möjliggör inte förvaltningsövergripande prioritering av åtgärderna baserat på statens och samhällets helhetsintresse och ingen har helhetsansvar för att genomföra strategin.

Inom cybersäkerheten finns det utöver decentraliserat myndighetsansvar även centraliserade funktioner. Särskilt den lägesbild över cybersäkerheten som Cybersäkerhetscentret sammanställer och upprätthåller anses vara till nytta. Lägesbilden grundar sig i huvudsak på meddelanden som centret fått från olika instanser och lägesbilsprodukterna publiceras på dags-, vecko- och månadsnivå. Analyserna innehåller dock huvudsakligen tidigare händelser och mer framåtriktade lägesbilder har identifierats som ett utvecklingsobjekt.

Kapitlet bygger på följande revisioner och granskningar:

- 1 Förutsättningar för bekämpning av korruption inom statsförvaltningen (6/2025)
- 2 Förhindrande av penningtvätt (14/2024)
- 3 Läget för hanteringen av cybersäkerheten inom statsförvaltningen (8/2025).

Mer information om de bakomliggande granskningarna finns i revisionsverkets webbtjänst: [VTV.fi](https://www.vtv.fi).

3 Statens miljöskyddsåtgärder behöver effektiviseras

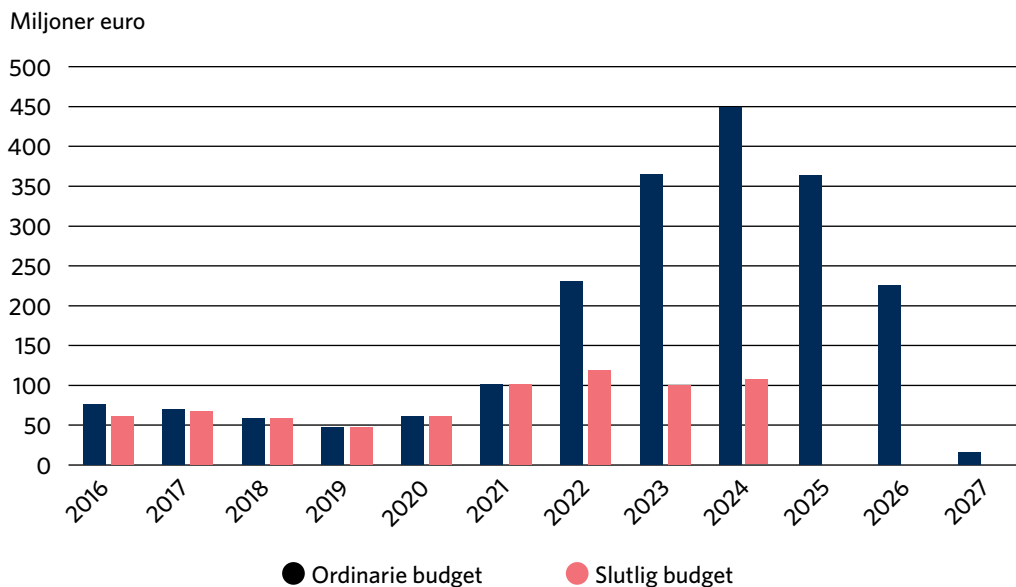
Statens revisionsverk granskade hur statens miljöskyddsåtgärder har lyckats ur perspektivet för bekämpningen av klimatförändringen och vatten- och havsvården. Målet för energistöden är att påskynda den gröna omställningen av energisystemet och man försöker förbättra vattnens och havens tillstånd genom att minska näringsbelastningen från jordbruket. Bristfällig uppföljningsinformation försvårar emellertid inriktningen på effektiva och verkningsfulla miljöskyddsåtgärder.

Stödbeloppet för energiprojekt ökade kraftigt

Att minska klimatkonsekvenserna av energiproduktionen och energianvändningen är ett område som utvecklas kraftigt i statens stödpolitik. Statens revisionsverk utredde i revisionen Stöd för energiinvesteringar som främjare av den gröna omställningen (3/2025) effektiviteten i de energistöd som Arbets- och näringsministeriet och Innovationsfinansieringsverket Business Finland har beviljat för energiprojekt. Business Finland beviljar företag och sammanslutningar stöd för investeringar som främjar förnybar energi, energisparande och energieffektivitet eller som minskar energisystemets beroende av fossila bränslen och gör det koldioxidsnålare. Stöden för utveckling av energiproduktionen har ökat som resultat av den ökade nationella fullmakten för energistöd och i synnerhet som resultat av faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF), som infördes på EU-nivå i och med coronapandemin.¹

Mellan åren 2018 och 2022 ökade bevillningsfullmakterna för energistöden i statsbudgeten från omkring 55 miljoner euro till omkring 730 miljoner euro. De årliga bevillningsfullmakterna för stöden har varit så stora att allt inte har kunnat användas i brist på projekt som uppfyller stöd villkoren. Man har årligen varit tvungen att justera anslagsdimensioneringen i tilläggsbudgeterna, i praktiken har anslagen alltså minskats så att de motsvarar användningen.¹

Figur 1: Anslagen för energistöd i den ordinarie och slutliga budgeten 2016–2024 samt deras uppskattade utveckling fram till 2027 (budgetmomenten 32.60.40 och 32.20.41).¹

Avsikten med det rikliga energistödet har varit att påskynda utvecklingen mot ett koldioxidsnålt energisystem. Å andra sidan är de kraftiga svängningarna i fullmakterna problematiska, eftersom de försämrar förutsägbarheten i verksamhetsmiljön i synnerhet när det gäller planering av stora och långsiktiga investeringar. Stora svängningar i bevillningsfullmakterna försvårar framför allt stödförvaltningens verksamhet och en effektiv fördelning av stöden. Även med tanke på stödets verkningsfullhet kan det vara problematiskt om det finns märkbart mer stöd än vad som kan beviljas. Det stora stödbeloppet åskådliggörs till exempel av att omkring 90 procent av ansökningarna om stöd för projekt som till sitt investeringsbelopp är mindre än 5 miljoner euro har godkänts.¹

Det förekommer brister i uppföljningen av klimatfinansieringens effektivitet

Revisionsverket granskade Finlands internationella klimatfinansiering 2021. Vid revisionen (6/2021) rekommenderades bland annat att Utrikesministeriet utarbetar en offentlig plan för att uppnå klimatfinansieringsmålen samt förbättrar uppföljningen och utvärderingen av samt rapporteringen om finansieringens effektivitet.

Vid uppföljningen av revisionen observerades att ministeriet hade utarbetat en rekommenderad verkställighetsplan för klimatfinansieringen år 2022, men efter regeringsbytet upphörde planen att gälla och den hann inte genomföras i någon betydande omfattning. År 2023 lät Utrikesministeriet också göra en extern bedömning av klimatfinansieringen, men rekommendationerna i den ledde inte till några betydelsefulla beslut för att förbättra klimatfinansieringens effektivitet.²

Det finns ingen information om energistödets konkreta verkningar

Syftet med energistöden har varit att minska energianvändningens klimatpåverkan och påskynda förnyelsen av energisystemet. De mål som ställts upp för stöden är så allmänt hållna att stödets styrande effekt är liten. Ett stöd kan alltid påstås ha främjat en del mål, fastän den konkreta betydelsen förblir oklar. En effektivare användning av energistöden skulle förutsätta tydligare resultatmål, till exempel att man fastställer hur stor ökning av förnybar energi, hur stor energieffektivitet eller energibesparing, eller hur stor annan mätbar effekt man förväntar uppnå med stödet och inom vilken tid.¹

Enligt anvisningarna för behandling av stödansökningar ska ett projekt som beviljas stöd ha en tydlig utsläppsminskande effekt på hela energisystemet. I ansökningarna har man ställt som minimikrav en uppskattning av hur mycket koldioxidutsläppen kommer att minska. I ansökningarna har beräkningarna och uppskattningarna av utsläppseffekten dock varit mycket oenhetliga. Jämförbarheten mellan olika projekt som fått stöd är svag och det finns inga bedömningar av projektens kostnadseffektivitet. Den svaga uppföljningsinformationen hindrar också utvärderingen av stödets totala konsekvenser.¹

Projekt för ny teknologi har prioriterats inom energistöden. Om det har varit möjligt inom ramen för statens budgetfullmakt har också andra projekt kunnat beviljas stöd. Åren 2018–2023 riktades ungefär hälften av det beviljade nationella stödet till projekt inom ny teknologi. Projekten inom ny teknologi har närmast bestått av större projekt till ett värde av mer än fem miljoner euro för främjande av väte- och metanproduktion, i fråga om vilka stödet har beviljats av Arbets- och näringsministeriet. Det stöd som Business Finland har beviljat har gällt klart mindre projekt där inga nya innovativa lösningar har utvecklats. Stödet har riktats till exempel till produktion av solceller, förbättring av energieffektiviteten och tillvaratagande av spillvärme. Det har funnits tillräckligt med stöd också för sedvanliga energilösningar, trots att det ursprungliga målet var att minska deras andel.

Den bristfälliga uppföljningsinformationen framträder också i de utvärderingar som gjorts av stödsystemen. De externa bedömningarna av stödets effektivitet som Arbets- och näringsministeriet och Business Finland låtit göra har i första hand fokuserat på stödmottagarnas åsikter om stödets nödvändighet och funktion. Energistödsprojektens kostnadseffektivitet har inte bedömts eller dokumenterats systematiskt.¹

Arbets- och näringsministeriet bör utarbeta konkreta resultatmål för energiinvesteringsstödet och motsvarande uppföljningsindikatorer. Dessutom ska stödmyndigheterna ta i bruk bättre metoder för att bedöma energistödet katalytiska effekt och säkerställa att förhandsbedömningen av projektens lönsamhet samt utsläppsminskning och andra effekter grundar sig på enhetliga kriterier och beräkningsregler. Man ska också säkerställa att stödet genuint riktas till ny teknologi och följa upp de fördelar som uppnåtts med stödet i förhållande till stödmålen.¹

Övergödningen fortgår trots insatserna inom vatten- och havsvården

Det allmänna målet inom vatten- och havsvården är att skydda, förbättra och återställa vatten och Östersjön så att ytvattens, grundvattens och Östersjöns status inte försämras och så att deras status är åtminstone god. Övergödning som beror på näringsbelastning är det största problemet i Finlands vattendrag och havsområden, och största delen av näringsbelastningen härrör från jordbruket.³

Ambitionen är att hantera den helhet som vattenskyddet utgör på riksplanet med vatten- och havsvårdsplaner som statsrådet godkänner. På basis av revisionen är planernas styrande effekt dock liten. Planerna är snarare sammanfattningar av de olika ministeriernas och andra aktörers önskemål, och besluten om finansiering av de planerade insatserna fattas separat i statens budgetprocess och i planeringen av många separata finansieringsprogram. Effekten av planerna för vatten- och havsvården på finansieringen är oklar. Likaså förblir det totala finansieringsbeloppet oklart.³

Den överlägset största delen av finansieringen av vatten- och havsvården har bestått av miljöersättningar för jordbruket som Jord- och skogsbruksministeriet administrerar. Åren 2015–2022 användes i genomsnitt cirka 220 miljoner euro för ersättningar som hade anknytning till vatten- och havsvården. Åren 2023–2027 är planen att använda cirka 150 miljoner euro per år för ersättningarna. Under de senaste tio åren har finansiering dessutom beviljats exempelvis från Jord- och skogsbruksministeriets försöksprogram för återvinning av näringsämnen, Miljöministeriets program för effektiviserat vattenskydd och Miljöministeriets program för främjande av återvinning av näringsämnen och förbättring av Skärgårdshavets tillstånd.³

Tills vidare har man inte uppnått god status i vattendragen och havsområdena med hjälp av finansieringen. I genomsnitt har näringsbelastningen från jordbruket inte heller just minskat under de senaste 30 åren.³

Vid revisionen noterade man också som problematiskt att i planeringen av vatten- och havsvården samt tillhörande finansieringsprogram har inga tydliga mål ställts upp för minskningen av näringsbelastningen från jordbruket och att resultatet av verksamheten inte kan utvärderas ordentligt när det gäller detta väsentliga problem. I de nya miljömålen för havsvården för åren 2024–2030 ingår också mål för jordbruket. Fastän målen skulle uppnås är de i fråga om övergödningen inte tillräckliga för att uppnå god status i kustvattnen åtminstone under de följande 30 åren.³

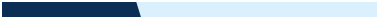
Någon heltäckande jämförelse av åtgärdernas kostnadseffektivitet har inte gjorts vid valet av vatten- och havsskyddsåtgärder. Med avseende på vattenvården vore de viktigaste åtgärderna de som minskar onödig gödsling, de som effektivast förebygger tillförsel av näringsämnen från åkrarna till vattendragen samt de som främjar flyttning av gödselnäring från områden med överskott till områden med behov av näring på ett ekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt. Användningen av fosfor på åkrarna är fortfarande på många ställen större än växternas behov, särskilt på grund av gödselkoncentrationer i områden med stark inriktning på husdjursskötsel. I statsrådets fosforförordning, som trädde i kraft 2023, begränsas gödslingen för alla jordbrukares del, men också dessa begränsningar är fortfarande delvis större än växternas behov. Gödselundantaget i förordningen möjliggör också övergödsling med stallgödsel.³

Den uppföljningsinformation som samlats in om vatten- och havsvården är bristfällig. Det skulle behövas information särskilt om huruvida de finansierade åtgärderna är effektiva. Informationen skulle bidra till att välja och rikta åtgärderna på ett bättre sätt och detta skulle effektivisera användningen av statens medel.³

Miljöstöden bör effektiviseras

Det har funnits riklig tillgång till stöd för miljöbaserade energiinvesteringar. Stödets verkningar har dock förblivit oklara.

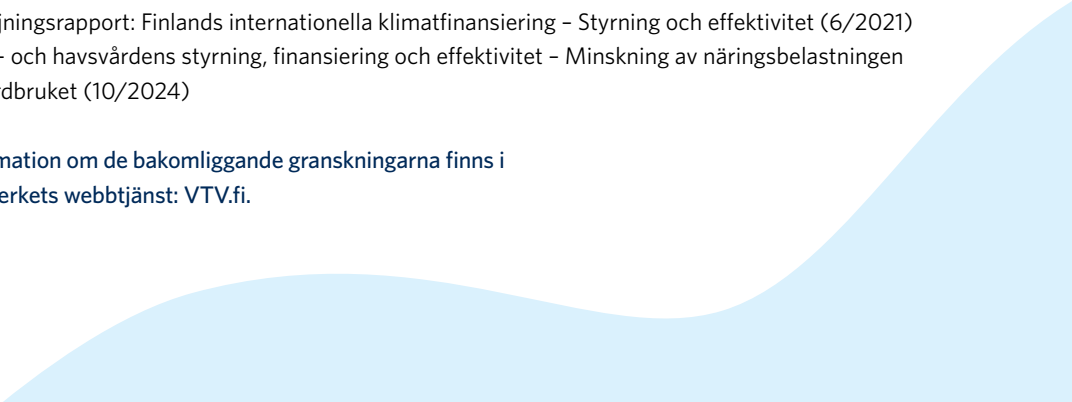
Problemet med övergödning av vattnen har inte kunnat åtgärdas ens under flera årtionden. Också inom miljöåtgärderna bör de statliga anslagen riktas baserat på verkningssfullheten.

Kapitlet bygger på följande revisioner, granskningar och uppföljningar:

- 1 Stöd för energiinvesteringar som främjare av den gröna omställningen (3/2025)
- 2 Uppföljningsrapport: Finlands internationella klimatfinansiering – Styrning och effektivitet (6/2021)
- 3 Vatten- och havsvårdens styrning, finansiering och effektivitet – Minskning av näringsbelastningen från jordbruket (10/2024)

Mer information om de bakomliggande granskningarna finns i revisionsverkets webbtjänst: [VTV.fi](https://www.vtv.fi).

4 Mångfalden i de statliga organisationerna framträder i styrningen av dem

För att förvaltningen ska lyckas uppnå sina mål spelar styrningen en viktig roll. Därför gör revisionsverket årligen granskningar och revisioner av förvaltningsstyrningen. Inom förvaltningen stöter man regelbundet på att främjandet av målen kräver mångsidiga insatser och hantering av insatsernas samverkan. I år har revisionsverket granskat styrningen av förvaltningsövergripande helheter och olika samarbetsformer inom förvaltningen.

Förvaltningsstyrningens direkta statsfinansiella effekt är liten och utgörs främst av de personalresurser som används för styrningen. En lyckad styrning skapar emellertid en grund för hela förvaltningens verksamhet och för utvecklingen av den för att lösa problem som ofta har stora och komplicerade ekonomiska verkningar.

I Finland verkar statsförvaltningen i första hand som en linjeorganisation där varje ärende och åtgärd har tilldelats en ansvarig aktör. Ministerierna och de ämbetsverk som lyder under dem är i en central position. Varje ministerium styr det förvaltningsområde och den förvaltning som det ansvarar för genom resultatstyrning. Inom resultatstyrningen ställer styraren (ministeriet) upp resultatmål för den som styrs (förvaltningen) och tilldelar resurser för att målen ska kunna uppnås. Den som styrs rapporterar om målutfallet och resursanvändningen.

I regeringsprogrammen försöker man svara på den förändring som den alltmer komplicerade verksamhetsmiljön och samhällsbehoven medför med politiska mål som överskrider förvaltningsgränserna. Man har dock ofta konstaterat att i sin nuvarande form lämpar sig den resultatstyrning som utvecklats för linjeorganisationen i regel dåligt för styrning av förvaltningsövergripande helheter.

Statsbolagen utgör en styrhelhet som har sina specifika särdrag. Statsbolagen producerar många viktiga funktioner eller tjänster. Genom finansiering och därtill relaterad styrning påverkar staten också tjänsterna i välfärdsområdena, kommunerna och samkommunerna samt tjänsterna i en stor grupp andra icke-statliga aktörer. Ett antal fonder som är åtskilda från statens direkta ekonomiska styrning formar ett verktyg för egendomsförvaltning och beredskap.

Förvaltningsövergripande verksamhet kräver särskilda åtgärder

Statsförvaltningens verksamhetsmiljö och samhällsbehoven har blivit mer komplicerade än tidigare och man försöker svara på dem med olika politiska mål. Detta innebär att uppnåendet av de politiska målen allt oftare förutsätter samordnade åtgärder inom olika förvaltningsområden.¹

Regeringsprogrammet skapar en grund för de förvaltningsöverskridande målen i sin roll som ett centralt verktyg för den politiska styrningen. När regeringsprogrammet utarbetas är perspektivet ofta brett och man är inte bunden till indelningen i förvaltningsområden. I enlighet med statsrådets reglemente är ministerierna förpliktade att främja verkställandet av skrivningarna i regeringsprogrammet. Dessutom förpliktar lagen om statsrådet (175/2003) ministerierna att samarbeta vid beredningen av ärenden. Dessa bildar tillsammans en stark grund och en skyldighet för det förvaltningsöverskridande samarbetet som främjar regeringsprogrammets mål som berör flera förvaltningsområden.¹

I praktiken förekommer det dock stora variationer i hur väl man arbetar för att främja målen. Anteckningarna i regeringsprogrammen varierar i fråga om huruvida de gäller endast målbilden eller om man vid regeringsbildningen redan har avtalat om mer detaljerade riktlinjer eller till och med om de åtgärder som ska väljas. De möjligen detaljerade anteckningarna i regeringsprogrammet om förvaltningsöverskridande helheter begränsar förvaltningens möjligheter att påverka valet av de metoder som är mest ändamålsenliga för att målet ska nås.¹

Den politiska styrningen har särskild betydelse för möjliggörandet av förvaltningsöverskridande verksamhet när det gäller att skapa befogenheter, resurser och en verksamhetskultur. Ett förvaltningsöverskridande samarbete upplevs i regel inte vara möjligt i förvaltningen utan befogenhet som härleds från en separat anteckning i regeringsprogrammet och det politiska engagemang som riktar resurser.¹

Den politiska styrningen kan också genomföras till exempel genom att en minister utnämns till ansvarsperson för en ärendehelhet, genom att en enskild minister engagerar sig starkt i ledningen av den förvaltningsöverskridande helheten eller genom ett starkt samarbete mellan ministrarna i de förvaltningsområden som deltar i den förvaltningsöverskridande helheten. Politisk styrning på personnivå kan vara särskilt viktig i de förvaltningsöverskridande helheter där det upplevs förekomma problem i samarbetet mellan de deltagande förvaltningsområdena.¹

Utifrån antingen sin styrmodell eller sin sammansättning och sina uppgifter är de viktigaste strukturerna för styrning av enskilda förvaltningsövergripande helheter ministerarbetsgrupperna, som byts ut varje regeringsperiod, och kanslichefsmötet. Dessa tillsätts genom statsrådets beslut. Statsrådets kansli och Finansministeriet tillhandahåller dessutom styrning och stöd för styrningen på regeringsnivå.¹

I de fyra fall som valdes ut för revisionen observerades inte att förvaltningsgemensamma strukturer skulle stödja styrningen av förvaltningsövergripande helheter. Det finns ett begränsat antal ministerarbetsgrupper och de ärenden som de behandlar utgör ett brett spektrum. Enskilda förvaltningsöverskridande helheter får endast en ringa vikt vid ärendehanteringen. De ärenden som behandlas vid kanslichefsmötet är i sin tur väldigt allmänna och man behandlar vanligen inte enskilda förvaltningsövergripande åtgärdsenheter som berör endast vissa förvaltningsområden.¹

Systemet för samordning av EU-ärenden i Finland är exceptionellt inkluderande och därför ett bra exempel på hur förvaltningsöverskridande verksamhet kan förverkligas. Systemet tillhandahåller ett starkt förvaltningsövergripande stöd för att bilda ståndpunkter i EU-ärenden såväl mellan förvaltningen och intressegrupperna, mellan statsrådet och riksdagen som mellan olika förvaltningsområden inom statsrådet. Som styrmodell är systemet emellertid tungt och kan således inte tillämpas på mindre förvaltningsöverskridande helheter.¹

Förvaltningsöverskridande styrstrukturer är vanligtvis sammansättningar som består av myndigheter och ibland även av aktörer utanför förvaltningen, som inrättas i samband med att olika projekt, strategier eller program skapas eller genomförs. En bestående styrstruktur (i förhållande till verksamhetens varaktighet) är av särskilt stor betydelse för att skapa en sådan kultur av samarbete mellan olika förvaltningsområden som gör verksamheten effektivare. Bestående styrstrukturer minskar också personberoendet och eliminerar således risken för avbrott i verksamheten. Det ministerium som ansvarar för helheten bär ett särskilt ansvar för att de medverkande enheterna hittar gemensamma kopplingar till verksamheten och möjliggör på så sätt att en gemensam verksamhetskultur uppstår. Verksamhetskulturen samt gemensamma synsätt på målen och de åtgärder som dessa förutsätter är viktiga faktorer för ett effektivt samarbete.¹

Utfallet av målen i regeringsprogrammet rapporteras regelbundet i regeringens årsberättelse. Rapportering om förvaltningsöverskridande åtgärdshelheter har varit ett krav redan under en längre tid. Beträffande 2024 konstaterade revisionsverket att rapporteringen om de viktigaste politiska helheterna i regeringsprogrammet var tillräcklig och att rapporteringen har bundits till riktlinjerna i regeringsprogrammet i större utsträckning än tidigare.²

Statens bolag utför många specialuppgifter

Staten har en stor företagsegendom. En del av dessa företag är specialuppgiftsbolag. Det finns sammanlagt 36 specialuppgiftsbolag och 23 av dem ägs helt av staten. År 2023 uppgick specialuppgiftsbolagens sammanlagda omsättning till cirka 8 miljarder euro, balansomslutningen till cirka 80 miljarder euro och personalstyrkan till cirka 14 000 personer. Av specialuppgiftsbolagen gjordes två revisioner, Ågarstrategier per specialuppgiftsbolag och Upphandling i anknutna enheter (9/2025).

I statens ägarpolitiska principbeslut fastställs att en specialuppgift avser att bolaget har en av staten fastställd näringspolitisk, industripolitisk, samhällspolitisk eller annan politisk uppgift eller någon annan särskild roll. Uppgiftsfältet är brett. En del bolag sköter uppgifter som på ett naturligt sätt hör till den offentliga sektorn, såsom delområdet för sjuktransport eller trafikstyrning (FinHemss Oy, Fintraffic Oy), medan en del bolag har anknytning till monopol och minskning av de olägenheter som den egentliga verksamheten orsakar (Alko Ab, Veikkaus Ab). Ställningen för en del bolag har varierat med tiden, såsom isbrytningsbolaget Arctia, som år 2023 återgick till att vara ett specialuppgiftsbolag genom beslut av statsminister Orpos regering. I många hänseenden har regeringen en direktare beslutanderätt över specialuppgiftsbolagen än över ämbetsverken, som alltid styrs också av lagstiftningen.³

I specialuppgiftsbolagen är det primära att sköta uppgiften på ett ändamålsenligt sätt. Ofta är specialuppgiften så viktig att statens risk inte består enbart av risken att förlora det investerade kapitalet. I problemsituationer är det inte nödvändigtvis möjligt att avstå från bolagen. Att bilda ett aktiebolag ger i dessa fall inte den riskhanteringsfördel som de aktiebolag har som verkar på en fungerande marknad.³

I specialuppgiftsbolagen är aktiebolagsmodellen inte en garanti som sporrar till ekonomiskt effektiv verksamhet. Utförandet av specialuppgiften kommer i första hand. Detta begränsar bolagets verksamhetsmöjligheter och minskar eller eliminerar ofta konkurrensen. Detta innebär att man måste fästa särskild vikt vid bolagens ekonomiska effektivitet. När statens verksamhet ordnas ska man avväga för- och nackdelarna med varje verksamhetsform. Riksdagens budget- och styrmakt minskar om verksamheten bolagiseras. Om man grundar aktiebolag för att genomföra verksamheten bör det finnas en motvikt i form av tydliga fördelar beträffande den ekonomiska effektiviteten.³

Enligt det ägarpolitiska principbeslutet som utfärdas för varje regeringsperiod mäts bolagens ökade ägarvärde och det samhällseliga resultatet genom ett effektivt och verkningsfullt genomförande av specialuppgifterna. Mätningen av måluppfyllelsen har stor betydelse vid utvärderingen av om man har lyckats genomföra specialuppgiften. På basis av revisionsverkets revision är det mycket utmanande att mäta målen för de sociala effekterna på strategisk nivå. Vid alla de ministerier som ansvarar för ägarstyrningen finns det skäl att fortsätta att utveckla både de strategiska målen och de indikatorer som mäter huruvida målen har genomförts kostnadseffektivt.³

I det ägarpolitiska principbeslutet 2024 beordrades ministerierna att utarbeta ägarstrategier för bolagen, och av dem ska ägarmålen, ägarstyrningens fokusområden och åtgärderna framgå. I allmänhet framgår särskilt ägarstyrningens fokusområden och metoder (åtgärder) inte av andra dokument, vilket understryker vikten av det ägarstrategiska arbetet.³

På basis av revisionen inverkar bolagets uppgift och verksamhetsmiljö, men också det styrande ministeriets verksamhetskultur, på ministeriernas ägarstyrning. Det är också naturligt att det finns skillnader mellan ministerierna, eftersom bolagen är olika till sin karaktär. I det ägarstrategiska arbetet är också själva processen viktig för att styraren ska gå igenom alla väsentliga angelägenheter och skapa en enhetlig och systematisk helhet med tillhörande dokument i syfte att garantera en kontinuerlig och konsekvent styrning. Skriftliga dokument är viktiga, eftersom styrningen i märkbar omfattning bygger på kommunikation mellan styraren och bolagets styrelseordförande och den övriga ledningen, och det finns inte alltid skriftlig dokumentation om den.³

Budgetfinansieringen inverkar direkt på inkomstfinansieringen för flera bolag. Detta gäller i synnerhet de specialuppgiftsbolag som är bolagiserade anknutna enheter (dvs. in house-bolag). Bolagiserade anknutna enheter får sälja sina tjänster i huvudsak endast till ministerier och statliga ämbetsverk, som på motsvarande sätt kan koncentrera sina upphandlingar till bolagen utan att behöva konkurrensutsätta dem. Det finns inte ens nödvändigtvis någon egentlig marknad för upphandlingarna i anknutna enheter. Utöver en enkel upphandlingsprocess är en fördel vid upphandlingar i anknutna enheter att det är lättare att beakta försörjningsberedskaps- och säkerhetsaspekter. Upphandling i anknutna enheter är också förknippad med risker. För köparens del finns i synnerhet en prisrisk och för bolagets del är beroendet av endast en kund en risk.⁴

På basis av revisionsverkets revision har styrningen av anknutna enheter fungerat rätt bra. I styrningen har det inte ingått anvisningar eller strategier som skulle gälla uttryckligen bolagiserade anknutna enheter och det finns inte heller något behov av sådana, eftersom lagstiftningen om anknutna enheter skapar ramar för styrningen.⁴

Måluppfyllelse ska säkerställas i den statliga finansieringen

Staten finansierar verksamheten i många organisationer, eftersom detta har ansetts vara en adekvat organiseringsmetod. Även då ska man se till att användningen av medlen styrs i tillräcklig omfattning. Under berättelseåret granskade revisionsverket den finansiering som staten beviljar yrkeshögskolorna och den finansiering som Utrikesministeriet beviljar finländska organisationer för utvecklingssamarbete.

De yrkeshögskolor som drivs som aktiebolag är liksom universiteten rätt oavhängiga i förhållande till Undervisnings- och kulturministeriet. För den statliga finansieringen, som uppgår till knappt en miljard, gäller endast ett användningsvillkor; att den beviljade finansieringen inte får användas för att stödja näringsverksamhet. Verifieringen av villkoret skulle kräva att anvisningen preciserades. Undervisnings- och kulturministeriet bör vara bättre på det klara med hurdan verksamhet yrkeshögskolorna tolkar som forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Ministeriet bör också i större utsträckning sörja för att övervakningen och styrningen av finansieringen är tillräckliga.⁵

Att stärka medborgarsamhällena i utvecklingsländerna är ett av de centrala målen för Finlands utvecklingspolitik. Det utvecklingssamarbete som medborgarorganisationerna utför har fått större betydelse i utvecklingspolitiken som helhet. Understödet till medborgarorganisationerna har höjts i enlighet med de utvecklingspolitiska riktlinjerna och understödets andel av anslagen för utvecklingssamarbete har ökat. Utrikesministeriet finansierar årligen organisationer till ett belopp av cirka 100 miljoner euro. Understöd beviljas dock huvudsakligen stora, professionella organisationer, och detta i samverkan med de senaste utvecklingspolitiska riktlinjerna kringskär medborgarorganisationernas möjligheter att bedriva mångsidig verksamhet.⁶

Utrikesministeriet har utarbetat omfattande krav och enligt dem ska organisationerna producera uppföljnings- och utvärderingsinformation om statsunderstödet användning och om verksamhetens resultat. Organisationerna har producerat rikligt med information och mycket resurser har använts för informationsproduktionen. Den insamlade informationen har dock utnyttjats endast till en del.⁶

De organisationer som fått understöd anser att Utrikesministeriets verksamhet i regel är bra, trots att ministeriets förvaltningsstrukturer inte i alla hänseenden stödjer hanteringen av understöden. Utrikesministeriet har anlitat utomstående sakkunniga för handläggningen av understödsansökningarna och övervakningen av understöden. Det är skäl att verifiera utomstående experters oberoende genom dokumentation och också att precisera tillsynsförfarandet.⁶

Måluppställning och metodisk uppföljning är en viktig del av utvecklingsarbetet

En av ministeriernas uppgifter är strategisk ledning av sina respektive förvaltningsområden. Det innebär tidvis att man ser över förvaltningsområdets organisationsstruktur och utvecklar den så att den lämpar sig för verksamhetsmiljön. Vid utvecklingen stöter man ofta på förvaltningsövergripande frågor, därför att i många processer består organisationsstrukturen av aktörer från fler än ett förvaltningsområde. Revisionsverket granskade styrningen av förvaltningsövergripande organisationsreformer genom att analysera myndighetsreformen inom Kommunikationsministeriets förvaltningsområde, som genomfördes 2019, och försöken att förkorta processerna för handläggning av brottmål, som hör till Justitieministeriets och Inrikesministeriets ansvarsområden.

Kommunikationsministeriet förnyade sin organisation 2019. I samband med reformen lades ämbetsverk ned och därtill grundades nya ämbetsverk och statsbolag. Myndighetsuppgifterna koncentrerades till Traficom och trafikstyrningsuppgifterna till Fintraffikkoncernen. Målet för reformen var att förbättra förvaltningsområdets förmåga att tillgodose kundbehoven och förändringarna i verksamhetsmiljön och att förtydliga uppgiftsfördelningen. Dessa förbättringar förverkligades och samtidigt förbättrades förutsättningarna för effektivitet.⁷

Fram till 2023 hade organisationsreformen emellertid inte lett till några nämnvärda effektivitetsfördelar. Trots att reformen syftade till att effektivisera verksamheten hade man inte ställt upp några tydliga, mätbara mål för den eller fastställt hur målutfallet ska följas upp. Detta medförde att det var svårt att bedöma de uppnådda fördelarna vid revisionen. I och med att myndighetstjänsterna har koncentrerats till Transport- och kommunikationsverket och tjänsterna för vägtrafikanter, till exempel vägtrafikantlinjen, till trafikstyrningsbolaget har det blivit lättare för medborgarna att sköta ärenden. Detta har sannolikt också lett till besparingar för dem.⁷

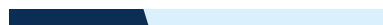
Ett av målen för reformen var att stödja utvecklingen av marknaden för digitala trafik-tjänster och förbättra utnyttjandet av trafikrelaterad information. Inom trafikstyrningen uppstod ingen konkurrens genom reformen. Trafikstyrningsbolaget Fintraffics ställning som anknuten enhet kan försvåra uppkomsten av en trafikstyrningsmarknad.⁷

De utdragna processerna för handläggning av brottmål har varit ett långvarigt problem som man har försökt lösa genom många förändringar. Revisionsverket granskade de åtgärder som vidtagits mellan 2010 och 2024 och hur väl de lyckats i revisionen. Utdragna processer för handläggning av brottmål (7/2025). År 2019 inrättades Domstolsverket under Justitieministeriet och 11 separata åklagarmyndigheter slogs samman till Åklagarmyndigheten. Syftet med centraliseringen var inte direkt att förkorta straffprocesserna, men ambitionen var ändå att effektivisera verksamheten. Än så länge har organisationsreformerna inte förkortat handläggningstiderna. Vid Inrikesministeriet ansvarar Polisstyrelsen för straffprocessen.⁸

Justitieministeriet har under hela granskningsperioden 2010–2024 regelbundet gjort utredningar för att göra straffprocesserna smidigare. Ofta har utredningsarbetet utgått från de åtgärder som har antecknats i regeringsprogrammet för att ingripa i de långa handläggningstiderna. Ministeriets utredningar har oftast gällt en enskild verksamhet och man har inte just klargjort de grundläggande orsakerna till problemet. Det har inte gjorts några bedömningar av effekterna av de åtgärder som presenteras i utredningarna och inga mål har ställts upp för

utvecklingen av straffprocessernas längd. De utredningar som avancerat till regeringspropositioner utgör ett undantag. I dem har också effekterna bedömts i viss mån. De föreslagna åtgärderna har tidvis verkställts långsamt. Vissa förslag har varit föremål för utredning i flera år utan att de har verkställts. Även informationssystemprojekt som siktat på att effektivisera handläggningen av brottmål har varit flera år sena i förhållande till tidsplanen.⁸

Myndighetssamarbetet, som syftar till att förkorta handläggningstiderna, har ibland inte varit tillräckligt. Fastän flera aktörer deltar i handläggningen av brottmål, har målen och åtgärderna för att utveckla processen gällt enskilda myndigheter. I resultatstyrningen finns inga gemensamma mål som skulle gälla hela straffprocessen och aktörerna i den.⁸

Kapitlet bygger på följande revisioner och granskningar:

- 1 Styrning av förvaltningsöverskridande åtgärdshelheter (16/2024)
- 2 Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om revisionen av statens bokslut och regeringens årsberättelse för år 2024 (5/2025)
- 3 Ägarstrategier per specialuppgiftsbolag (publiceras i september 2025)
- 4 Upphandling i anknutna enheter (9/2025)
- 5 Den statliga finansieringen av yrkeshögskolorna (11/2024)
- 6 Stöd för civilsamhällesorganisationernas utvecklingssamarbete (10/2025)
- 7 Förvaltningsreformen inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde 2019 (17/2024)
- 8 Utdragna processer för handläggning av brottmål (7/2025).

Mer information om de bakomliggande granskningarna finns i revisionsverkets webbtjänst: [VTV.fi](https://vttv.fi).

5 Människors samhällsdeltagande genererar besparingar och inkomster för staten

Att främja människors delaktighet kostar men ger också besparingar och extra inkomster. På grund av kostnadstrycket omorganiseras och digitaliseras många statliga tjänster, och för vissa befolkningsgrupper innebär det en risk för delaktigheten. När man utvecklar tjänster är det viktigt att ta hänsyn till alla klientgrupper och se till att människorna får de tjänster de behöver samt stöd i användningen av dem.

Att främja människors delaktighet skapar märkbara möjligheter att medverka i och påverka samhällsverksamheten, men orsakar också kostnader för staten. Å andra sidan minskar marginaliseringen, dvs. det att man inte är delaktig, bland befolkningen i arbetsför ålder och den yngre befolkningen statens inkomster på grund av att produktionen och sysselsättningen minskar. Marginalisering har varit ett växande problem och samtidigt leder befolkningsutvecklingen i Finland i sig till att den arbetsföra befolkningens andel minskar.

Båda sätten att analysera människors delaktighet har betydelse för statsfinanserna och under det gångna året har Statens revisionsverk därför granskat ordnandet av servicen ur båda perspektiven.

När servicekanalerna digitaliseras måste man säkerställa tjänsternas tillgänglighet

I Finland har man digitaliserat uträttandet av ärenden och de statliga tjänsterna redan under en lång tid. Genom digitalisering kan man förbättra och underlätta servicen. Å andra sidan är motivet för digitaliseringen ofta att minska förvaltningskostnaderna. Ett av målen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram är att övergå stegvis till att prioritera digitala tjänster som kanal för att uträtta ärenden hos myndigheter.

I revisionen Ordnande av servicekanaler och stöd för digitala tjänster (12/2024) utreddes hur myndigheterna ordnar servicen för de kunder som inte kan använda digitala tjänster och som därför behöver stöd för att uträtta ärenden digitalt. På basis av revisionen varierar andelen digitala tjänster avsevärt mellan olika myndigheter. I synnerhet i välfärdsområdena

är användningsgraden för digitala tjänster fortfarande rätt låg, medan vissa aktörer inom statsförvaltningen ordnar nästan all sin service digitalt. Man satsar mer på att utveckla digitala tjänster än på andra servicekanaler.¹

Inledningsvis genomför myndigheterna regeringsprogrammets mål om att prioritera digitala tjänster genom att minska den papperspost de skickar i så stor utsträckning som möjligt och genom att flytta myndighetskommunikationen till digitala kanaler. Målet för ändringen är besparingar. Myndighetsärendena är dock en mycket mer omfattande helhet än de meddelanden som myndigheterna skickar på papper eller elektroniskt. Därför bör utvecklingen av servicekanalerna granskas också med utgångspunkt i behovet av att uträtta ärenden och behovet av tjänster, särskilt eftersom alla inte kan övergå till att använda digitala tjänster. I synnerhet inom social- och hälsovårdstjänsterna, men även inom andra tjänster, ska man se till att klienterna får de tjänster de behöver och att tjänsterna är tillgängliga.¹

Utvärderingen och utvecklingen av de digitala tjänsternas tillgänglighet har i stor utsträckning utgått från sensoriska funktionsnedsättningar och man har inte just beaktat andra hinder för att använda tjänster. Till exempel skulle kravet på ett tydligt språk avsevärt underlätta användningen av digitala tjänster för många specialgrupper. Behovet av ett identifieringsverktyg som är oberoende av bankkoder lyftes också fram vid revisionen. Alla som antas eller till och med förutsätts använda digitala tjänster bör ha lika tillgång till säkra och lättanvända identifieringsverktyg.¹

Statens besökskundservice koncentreras till gemensamma serviceställen. Med hjälp av serviceställena säkerställer man att de kunder som inte kan använda digitala tjänster har möjlighet att uträtta ärenden. På de gemensamma serviceställena kan man ordna också gemensam servicerådgivning. Man har fått goda erfarenheter av detta i försök.¹

Människor behöver också stöd i användningen av den utrustning som de digitala kanalerna och de digitala tjänsterna kräver. För närvarande är närstående den största gruppen som ger digitalt stöd. Även organisationerna har en viktig roll som tillhandahållare av stöd. Regionala nätverk för digitalt stöd skapades och utvecklades i ett projekt som pågick 2016–2021 och som Finansministeriet samordnade. Efter projektet har nätverken dock avvecklats och i nuläget hör ansvaret för samordningen av det regionala digitala stödet inte till någon.¹

Det vore skäl att kombinera samordningsansvaret för det digitala stödet med den pågående reformen av service- och lokalnätet. Det är inte ändamålsenligt för myndigheterna att själva producera allt digitalt stöd, men de bör ändå se till att de som behöver stöd får det. Man bör tänka på stödet och behovet av stöd redan i samband med att tjänster utvecklas och inte först i efterhand, när tjänstemodellerna redan har slagits fast. Med ett välorganiserat digitalt stöd kan man främja att prioriteringen av digitala tjänster fullföljs.¹

Vad bör man ta hänsyn till när digitala tjänster utvecklas?

Digitala tjänster bör produceras med utgångspunkt i kunderna, inte bara med målsättningen att uppnå besparingar. Utöver tillgången till tjänster är det viktigt att säkerställa tillgängligheten. Språket i tjänsterna ska vara tydligt och begripligt och det ska vara möjligt att identifiera sig på flera sätt. Det ska finnas tillgång till digitalt stöd och alternativa servicekanaler.

Det är viktigt att identifiera unga som står utanför arbete och utbildning

Man kan uppskatta antalet unga som står utanför arbete och utbildning, dvs. antalet marginaliserade unga, på olika sätt. I den officiella statistiken analyseras unga som står utanför arbete och utbildning med hjälp av den så kallade NEET-graden. Förkortningen kommer från den engelska termen *Not in Employment, Education or Training*. Under de senaste åren har NEET-graden varit cirka 8–9 procent av åldersklasserna 15–29 år. Det är alltså fråga om ett ganska vanligt livsskede och till gruppen hör mycket olika unga. Det finns relativt få unga som står helt utanför arbete och utbildning. År 2021 stod enligt Statistikcentralens experimentella statistik cirka en procent av 18–29-åringarna utanför arbete (sysselsatta och arbetssökande) eller utbildning. Dessa personer skulle kunna kallas för den hårda kärnan av NEET-unga, som ofta har många problem med livskompetensen, såsom psykiska problem och missbruksproblem.²

Man försökte ingripa i problemet med unga som står utanför utbildning 2021 genom att höja läropliktsåldern och bestämma att handlednings- och tillsynsansvaret ligger på de ungas hemkommuner. Kommunerna är skyldiga att nå unga i åldern 16–18 år som står utanför utbildning och hänvisa dem till utbildning eller tjänster. Läroanstalterna ska underätta hemkommunerna om unga personer blir utan studieplats, lämnar utbildningen eller avbryter sina studier.²

Med tanke på hjälpinsatserna är det viktigt att identifiera unga som står utanför arbete och utbildning. Det finns dock inga entydiga metoder för att identifiera dessa unga. Marginaliseringsutvecklingen börjar ofta redan i barndomen. Riskfaktorer är låg utbildningsnivå, arbetslöshet och ackumulerad utsatthet hos föräldrarna, som ofta har samband med missbruk av rusmedel. Dessa faktorer är en stark prognos för att den unga kommer att ha enbart grundskola i bagaget. Utifrån forskningen vet man att en ung person som saknar utbildning på andra stadiet har en tiofaldig sannolikhet att hamna utanför arbete och utbildning.²

Unga som har problem med arbete och utkomst noteras särskilt hos Fpa, som beviljar utkomststöd. Fpa ska skicka meddelanden automatiskt till hemkommunerna om ungas utdragna behov av utkomststöd för att man ska kunna försöka ingripa i deras problem. Även andra instanser, såsom myndigheter eller anhöriga, har möjlighet att göra orosanmälningar om unga. Det finns alltså metoder för att identifiera unga som riskerar att marginaliseras. Utöver identifieringen är det viktigt också att nå unga som har marginaliserats eller som löper risk för att marginaliseras. Detta lyckas man emellertid inte alltid med. Höjningen av läropliktsåldern har förbättrat möjligheterna att nå de som står utanför utbildningen. De mest utsatta ungdomarna är dock fortfarande särskilt svåra att nå. Hos dem ökar risken för marginalisering ofta också på grund av psykiska problem och missbruksproblem.²

I revisionen Unga som står utanför arbete och utbildning (1/2025) noterades att det finns regionala skillnader i hur man reagerar på meddelanden om unga. Vissa välfärdsområden behandlar Fpa:s automatiska anmälningar om långvarigt behov av utkomststöd med brev som skickas till de unga och man försöker inte ens nå de unga på annat sätt. Andra sätt att nå dessa unga är i praktiken telefonsamtal och textmeddelanden samt i vissa fall hembesök. De som intervjuades i samband med revisionen ansåg att hembesök är ineffektiva, eftersom man sällan öppnar dörren.²

När en ung person nås hänvisar man honom eller henne antingen till utbildning eller coachning eller också gör man en kartläggning av servicebehovet och erbjuder tjänster. Tjänsterna kan bestå av utveckling av studie- eller arbetsfärdigheterna eller av social- och hälsovårdstjänster som syftar till att göra den unga förmögen att delta i samhällets verksamhet. Av de intervjuer som gjordes i samband med revisionen framgick att i välfärdsområdena försöker man öka andelen kundmöten som genomförs på distans för att öka effektiviteten. De intervjuade ansåg att trenden är riskfylld med tanke på hjälpen till de unga.²

Vid revisionen försökte man också få statistiska uppgifter om ungas klientrelationer inom socialvården, men det visade sig vara svårt och till en del omöjligt. Verksamheten i socialvårdens riksomfattande register har nyligen inletts och statistik är tillgänglig först 2027.

Vid revisionen utvärderades också en åtgärd som syftar till att hjälpa uttryckligen unga som står utanför arbete och utbildning. På grundval av rehabiliteringslagen (566/2005) ska unga erbjudas yrkesinriktad rehabilitering. Vid revisionen utvärderades rehabiliteringens effekter på deltagarnas senare arbete och studier. År 2022 användes cirka 23 miljoner euro för den populäraste rehabiliteringsformen, Nuotti-coachningen.²

Enligt utvärderingsresultaten har sannolikheten för fortsatta studier bland män som deltagit i Nuotti-coachningen ökat med fyra procentenheter jämfört med kontrollgruppen. Bland kvinnor kan motsvarande effekt inte ses. En förklaring till skillnaden kan vara att kvinnorna var högre utbildade än männen redan före insatsen. Under den treåriga uppföljningsperioden hade rehabiliteringen dock ingen effekt på deltagarnas arbete eller inkomster. Resultatet var väntat, eftersom det handlar om personer som har rätt så lång väg till arbetsmarknaden. Men utifrån statistiken på befolkningsnivå vet man att en ökad utbildningsnivå har en tydlig positiv effekt på möjligheterna till senare sysselsättning.²

Det finns regionala variationer i mentalvårds- och missbrukartjänsterna för unga

Mentala problem och missbruksproblem har ofta samband med varandra. Psykiska problem och missbruksproblem har långvariga verkningar och de ökar avsevärt utslagningen från utbildning och arbetsmarknaden. Enligt undersökningar orsakar psykiska störningar direkta och indirekta kostnader på upp till tio miljarder euro per år för samhället.³

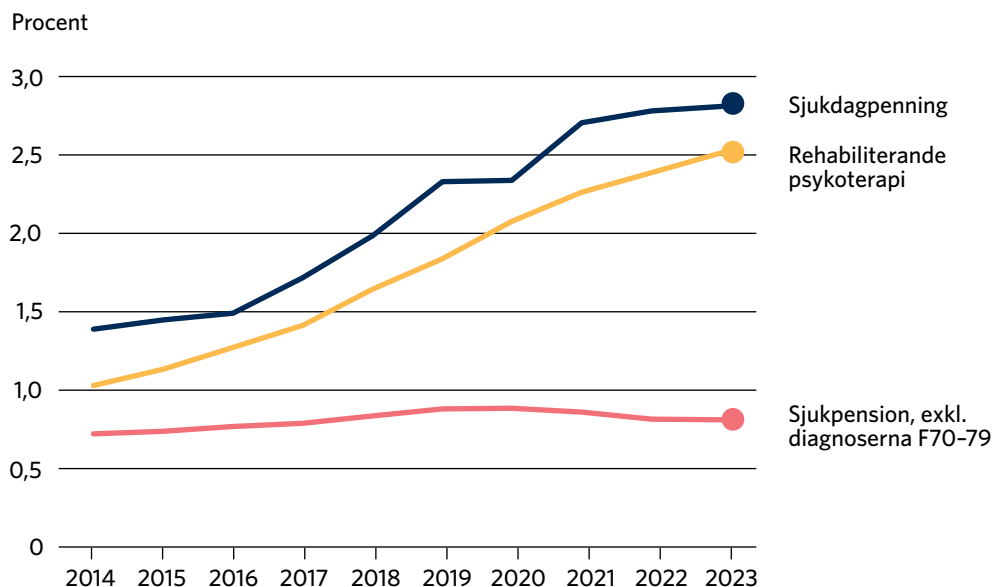
Eftersom det finns tecken på att psykiska störningar bland unga håller på att öka, är det också möjligt att problemet håller på att förvärras. Åren 2021–2023 ökade antalet diagnoser som gällde psykisk hälsa och beteendestörningar i åldersgruppen 13–17 år från 88 till 124 per tusen personer i samma ålder. I gruppen 18–29-åringar ökade antalet diagnoser från 188 till 237 per tusen personer i samma ålder. Andelen personer som beviljats sjukdagpenning och rehabiliterande psykoterapi från Fpa på grund av psykisk ohälsa har också ökat kraftigt. Andelen personer som får sjukpension på grund av psykisk ohälsa har däremot planat ut. (Se figur 2.)³

I revisionen Mentalvårds- och missbrukartjänster för unga i välfärdsområdena (15/2025) observerades betydande regionala skillnader i tillgången till och inriktningen av tjänster på både basnivå och specialnivå. Mentalvårds- och missbrukartjänster ordnas av välfärdsområdena samt Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen.

Det finns skillnader mellan välfärdsområdena när det gäller antalet besök, vilket kan förklaras delvis av regionala skillnader i sjukfrekvensen och dokumentationsmetoderna. Att skillnaderna är så stora tyder dock på att det finns avsevärda skillnader också i tillgången till tjänster. Till exempel år 2023 var antalet mentalvårdsbesök inom primärvården i gruppen 13–17-åringar som minst 11 besök (Mellersta Österbottens välfärdsområde) och som störst 1 135 besök (Kymmenedalens välfärdsområde) per tusen unga i åldersgruppen. I åldersgruppen 18–29-åringar var det minsta antalet besök 71 (Östra Nylands välfärdsområde) och det största antalet besök var 1 445 (Kajanalands välfärdsområde) per tusen invånare i åldersgruppen. Det finns också regionala skillnader när det gäller frågan om minderåriga personer eller myndiga personer får mer tjänster.³

Välfärdsområdena definierar också unga på olika sätt. Den vanligaste åldersgränsen är 13–18 år, men den övre åldersgränsen varierade mellan 17 och 29 år. Med tanke på variationen i åldersgränserna är det klart att definitionen av unga inte på alla håll grundar sig på en medicinsk syn på åldersrelaterade behov hos unga.³

Det finns också betydande regionala skillnader i kostnaderna för tjänsterna. Kostnadsjämförelsen försvåras dock av att endast hälften av välfärdsområdena kunde lämna jämförbara uppgifter om kostnaderna för mentalvårds- och missbrukartjänster på basnivå. År 2023 varierade kostnaderna per klient för mentalvårds- och missbrukartjänster på basnivå mellan 824 och 2 586 euro. Man känner klart bättre till kostnaderna för den ungdomspsykiatriska specialiserade sjukvården i områdena och de varierade mellan 2 986 och 7 895 euro per klient.³

Figur 2: Andelen 16-29-åringar i hela landet som fick sjukdagpenning, sjukpension och rehabiliterande psykoterapi från Fpa på grund av psykisk ohälsa 2014-2023. I antalet personer som fått sjukpension ingår inte personer med diagnosen intellektuell funktionsnedsättning (diagnoserna F70-79). (Källa: Fpa.)

Det finns också brister i andra nyckeltal och uppföljningsuppgifter som är nödvändiga för utvecklingen av mentalvårds- och missbrukartjänsterna. Förutsättningarna för kunskapsbaserad ledning är därför dåliga när det gäller dessa tjänster. Vårdsområdena kunde inte lämna heltäckande uppgifter om mottagningsbesöken, antalet klienter, antalet bedömningar av vårdbehovet eller förverkligandet av vårdgarantin inom mentalvårds- och missbrukartjänsterna för unga. Sju vårdsområden meddelade att bedömningen av vårdbehovet inte görs under samma dag på det sätt som hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) förutsätter. Inom den specialiserade sjukvården förverkligades vårdgarantin i de flesta områden.³

Man bör fastställa vård- och tjänstekedjor inom mentalvårds- och missbrukartjänsterna och se till att tjänsterna finns nära de unga

Revisionen pekade på olika risker för tjänsteintegrationen och vårdens kontinuitet i vårdprocessen för mentalvårds- och missbrukartjänster för unga. Den regionala variationen kan som sådan orsaka dessa.³

I tjänsteproduktionen används köpta tjänster i stor utsträckning, men de upplevs som dyra och fristående i vårdsområdena. Om många remisser återsänds från den specialiserade sjukvården till primärvården kan det också vara ett tecken på problem med integrationen av primärvården och den specialiserade sjukvården. Återsändandet av remisser äventyrar också kontinuiteten i vården. I vissa vårdsområden återsändes till och med nästan hälften av remisserna till primärvården.³

I vissa områden kan bristande flexibilitet när det gäller åldersgränserna orsaka problem för en del av klienterna, i synnerhet då köerna till tjänsterna för vuxna vanligen är längre än till tjänsterna för unga. Inom tjänsterna för vuxna förväntas också större initiativförmåga jämfört med tjänsterna för unga och i områden med låg åldersgräns kan detta leda till att de unga blir utan vård. I en del av områdena finns det inga separata mentalvårds- och missbrukartjänster på basnivå för unga, och unga hänvisas till tjänster via elevhälsotjänsterna. Då blir elevhälsotjänsterna tvungna att sköta vårdrelaterade uppgifter, trots att de inte hör till dem i deras roll som producent av socialservice.³

Hur främja de ungas delaktighet?

Unga som behöver stöd måste identifieras för att de ska kunna få hjälp. Kontinuiteten i vården av psykiska problem och missbruksproblem kan förbättras genom att man utarbetar vård- och tjänstekedjor.

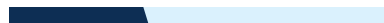
Det finns inte just några enkla påverkansmetoder

Det är svårt att stärka medborgarnas delaktighet. Utifrån revisionen bör samarbetet mellan de olika aktörerna fungera väl för att alla nödvändiga åtgärder och tjänster ska fungera ordentligt. Särskilt unga som har marginaliserats eller som löper risk att marginaliseras kan behöva väldigt mångsidig och långvarig hjälp. Det är krävande också med tanke på

tjänsterna och ordnandet av dem. Aktörernas, kommunernas och välfärdsområdenas, lösningar har också lett till att tjänsterna har differentierats. Detta är givetvis bra om differentieringen beror på att klienterna har olika behov i olika kommuner och regioner. I många fall finns det dock ingen grund för differentiering och därför måste man fästa avseende vid tjänsternas enhetlighet.

I produktionen av den information som behövs för att utveckla verksamheten finns ett klart utrymme för förbättringar. Avsaknaden av uppföljningsuppgifter hindrar ofta utvärderingen av åtgärdernas verkningsfullhet, vilket innebär att förutsättningarna för att utveckla verksamheten är svaga.

Man har gått in för att öka de digitala tjänsterna och tjänsterna på distans för att effektivisera verksamheten. När man gör detta bör man emellertid ta hänsyn till att alla klientgrupper inte har samma möjligheter att använda dem. Klienterna behöver också stöd för att de ska ha en genuin möjlighet till tjänster. Å andra sidan kan digitala tjänster vara mer tillgängliga för en del klienter än tjänster som kräver besök. Av den här anledningen ska det finnas tillgång till tjänster i olika servicekanaler. När man utvecklar verksamheten bör man också ta hänsyn till att det inte är möjligt eller förnuftigt att omvandla alla tjänster till digitala tjänster och tjänster på distans.

Kapitlet bygger på följande revisioner och granskningar:

- 1 Ordnande av servicekanaler och stöd för digitala tjänster (12/2024)
- 2 Unga som står utanför arbete och utbildning – identifiering, nående och rehabilitering(1/2025)
- 3 Mentalvårds- och missbrukartjänster för unga i välfärdsområdena – tillgång, tillgänglighet och samordning av tjänsterna (15/2024).

Mer information om de bakomliggande granskningarna finns i revisionsverkets webbtjänst: [VTV.fi](https://vttv.fi).

6 Tillförlitlig information är viktig i planeringen av finanspolitiken

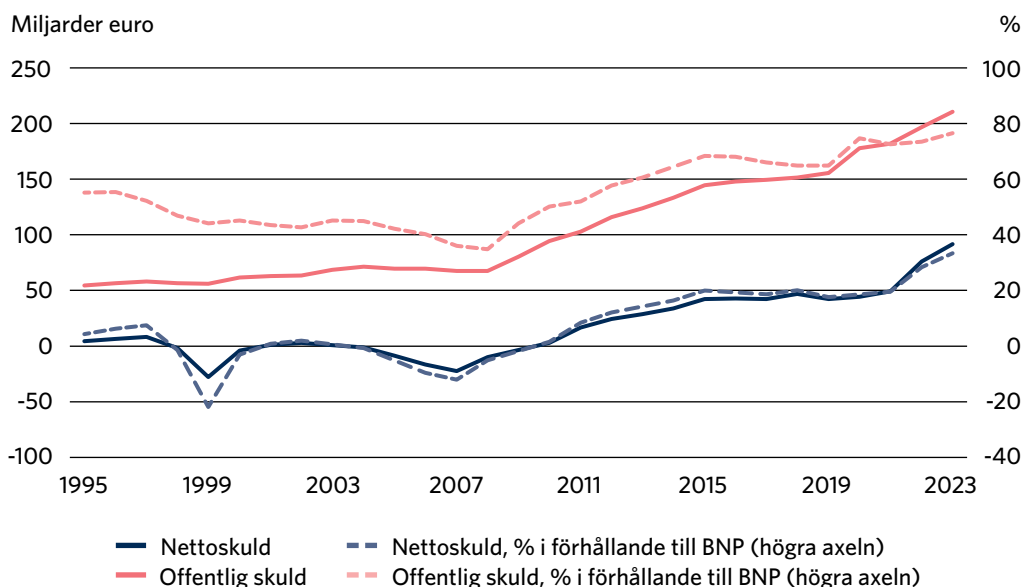
Den offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten har ökat snabbt i Finland. Prognoserna för den offentliga skulden spelar en central roll i utformningen av de finanspolitiska riktlinjerna och bedömningen av utsikterna för de offentliga finanserna. För att få de offentliga finanserna på en starkare grund förutsätts också fungerande metoder för styrning av de offentliga finanserna. Den viktigaste metoden är ramsystemet som begränsar ökningen av statens utgifter. Utgiftsramsystemet bör anpassas bättre till finanspolitikens mål.

År 2024 utförde Statens revisionsverk en granskning (13/2024) av finanspolitikens kunskapsunderlag som behandlade Finansministeriets prognos för den offentliga skuldens utveckling. Vid granskningen av skuldprognosen bedömdes ändamålsenligheten i ministeriets metoder samt riktigheten och transparensen i prognoskalkylerna. Vid granskningen bedömdes dessutom olika begrepp som har samband med den offentliga skulden. Vid granskningen upptäcktes inga väsentliga brister i processen för skuldprognosen. Därmed utgör Finansministeriets prognos en bra utgångspunkt för bedömningen av den offentliga skuldens utveckling. Revisionsverket rekommenderar emellertid att ministeriet preciserar prognosen i fråga om sådana poster som påverkar den offentliga skulden och vars utveckling man inte har försökt bedöma, trots att det utifrån granskningen vore möjligt att bedöma dem.¹

Tillgångarna inom de offentliga finanserna påverkar inte den så kallade bruttoskulden, som beskriver skuldutvecklingen och som i allmänhet används för att följa upp den offentliga skulden. Vid granskningen konstaterades att det utöver utvecklingen av bruttoskulden är nödvändigt att följa upp också utvecklingen av nettoskulden. I nettoskulden beaktas en del av tillgångarna inom de offentliga finanserna.¹

Att följa upp nettoskulden är viktigt för det första för att tillgångsposterna i statsfinanserna och de övriga offentliga finanserna till en del fungerar som motpart till skulden: tillgångarna förbättrar skuldhållbarheten i de offentliga finanserna. För det andra innefattar bruttoskulden skuldposter som härrör från de statistiska definitionerna av de offentliga finanserna och som motsvaras av lika stora tillgångar. Dessa skuldposter av teknisk natur inverkar i förhållandevis liten grad på skuldhållbarheten och då man använder nettoskulden elimineras deras effekt från granskningen.¹

Figur 3: Den offentliga skulden och nettoskulden i miljarder euro samt i förhållande till bruttonationalprodukten åren 1995–2023. Uppgifterna om nettoskulden har beräknats genom att statsförvaltningens, lokalförvaltningens och de övriga socialskyddsfondernas tillgångar har dragits av från den offentliga skulden.¹

Bruttoskulden och nettoskulden kan i princip leda till olika slutsatser om den offentliga skuldens utveckling. Att man granskar nettoskulden parallellt med bruttoskulden ändrar i dagsläget dock inte helhetsbilden av skuldsättningen. Nettoskulden är märkbart mindre än bruttoskulden, men båda ökade kraftigt under perioden 1995–2024. Nettoskulden ökade trots allt långsammare än bruttoskulden. Under enskilda år avvek dessutom utvecklingsförloppen från varandra.¹

Vid granskningen konstaterades också att de metoder som Finansministeriet använder i regel leder till att prognosen för den offentliga skulden definitionsmässigt motsvarar de statistikuppgifter som beskriver den offentliga skulden. Detta är viktigt för att prognosfelet ska bli så litet som möjligt.¹ Revisionsverket granskade statistiken över de offentliga finanserna år 2022 och konstaterade att statistikuppgifterna utgör en tillförlitlig grund för planeringen av de offentliga finanserna.²

Enligt den uppföljning av statistikens tillförlitlighet som färdigställdes 2024 kan man se vissa framsteg beträffande rekommendationen till Statistikcentralen om en tydligare definition av processen för kvalitetssäkring av statistiken över de offentliga finanserna. De uppgifter som offentliggjorts om kvalitetssäkringen av statistikföringen av de offentliga finanserna är dock av allmän karaktär och de tar inte hänsyn till särdragen i kvalitetssäkringen av statistikföringen av de offentliga finanserna. Trots detta håller kvalitetssäkringen av statistiken som helhet och dess transparens en tillfredsställande nivå. Vid granskningen rekommenderades också att statistikföringen av kommunekonomin, som tidigare avslutades, inleds på nytt. I uppföljningen konstaterades att det inte finns någon plan för att inleda statistikföringen på nytt, trots att man är medveten om behovet inom förvaltningen.²

År 2024 färdigställdes också en uppföljning av granskningen av statens pensionssystem och statens ansvar i andra pensionssystem. I uppföljningen konstaterades att Social- och hälsovårdsministeriet, Finansministeriet och Statskontoret är medvetna om den bristfälliga rapporteringen av ansvarsförbindelser i andra pensionssystem och att de nu rapporteras på ändamålsenligt sätt. Dessutom är Finansministeriets dokumentation av beräkningsgrunderna för pensionsansvaren adekvat.³

Utgiftsramsystemet bör samordnas bättre med finanspolitikens mål

Finlands ökade skuldkvot förutsätter utgiftsnedskärningar och skattehöjningar samt långsammare verkande strukturella åtgärder för att förbättra läget i de offentliga finanserna. För att få de offentliga finanserna på en starkare grund förutsätts också fungerande metoder för styrning av de offentliga finanserna. Den mest betydelsefulla av dessa är statens utgiftsramsystem, som har som mål att begränsa ökningen av statens utgifter.

Granskningen av det statsfinansiella ramsystemet blev klar 2021. Vid granskningen rekommenderade revisionsverket att Finansministeriet konsekvent anpassar utgiftsnivån i ramsystemet till de övriga finanspolitiska målen i regeringsprogrammet och bedömer inkomsternas roll i ramsystemet. Vid granskningen rekommenderades också att Finansministeriet förtydligar principerna för ramsystemet med avseende på tilläggsbudgetar under valår. Dessutom rekommenderades att Finansministeriet bedömer om ramen ska utarbetas i fasta eller löpande priser och bedömer också konjunkturkänsligheten hos de automatiska stabilisatorerna som står utanför ramutgifterna. Uppföljningen av granskningen av det statsfinansiella ramsystemet färdigställdes 2024. Enligt den hade granskningsrekommendationerna huvudsakligen genomförts.⁴

Rekommendationerna vid granskningen behandlades i en rapport som den arbetsgrupp som behandlade utvecklandet av styrningen av de offentliga finanserna gav 2022 (Finansministeriets publikationer 2022:71). De rekommendationer som arbetsgruppen lade fram i sin slutrapport motsvarar i stor utsträckning granskningens slutsatser. Till vissa delar skulle rapporten dock ha kunnat vara mer ingående. Till exempel inkomsternas roll och fördelarna med en ram som fastställts till löpande priser skulle ha kunnat behandlas utförligare. Dessutom har vissa av arbetsgruppens rekommendationer inte omsatts i praktiken, såsom den viktiga rekommendationen om att binda ramregeln till de nationella finanspolitiska målen och den tillhörande samordningen av inkomster och utgifter.

Kapitlet bygger på följande revisioner, granskningar och uppföljningar:

- 1 Prognosmetoder för den offentliga skulden (13/2024)
- 2 Uppföljningsrapport: Tillförlitligheten i statistiken över de offentliga finanserna (12/2022)
- 3 Uppföljningsrapport: Statens pensionssystem och statens ansvar i andra pensionssystem (1/2022)
- 4 Uppföljningsrapport: Det statsfinansiella ramsystemets effektivitet (8/2021).

Mer information om de bakomliggande granskningarna finns i revisionsverkets webbtjänst: VTV.fi.

7 Upphandlingar och statsunderstöd var de vanligaste ämnena i klagomål och anmälningar om missbruk

Revisionsverket ansvarar i sista hand för övervakningen av skötseln av statsfinanserna. Revisionsverket utför uppdraget bland annat genom att behandla de förvaltningsklaganden och de myndighetsanmälningar om missbruk som kommer in till verket. Man kan anföra klagan om man misstänker att ett ministerium, ett statligt ämbetsverk eller en statlig inrättning inte har förfarit lagenligt eller följt budgeten i sin ekonomihushållning. Statliga myndigheter, inrättningar och fonder ska utan dröjsmål underrätta revisionsverket om ekonomiskt missbruk i deras verksamhet.

Funktionen Klagomål och missbruk behandlar klagomål och myndighetsanmälningar om missbruk som inkommit till revisionsverket. Funktionen ansvarar dessutom för revisionsverkets interna rapporteringskanal och mottagandet av anmälningar. Revisionsverket följer också upp missbruk och andra regelstridigheter som anmälts till Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF).

Behandling av klagomål vid revisionsverket

Med förvaltningsklagan avses en kontakt där man framför ett påstående om lagstridigt förfarande eller försummelse av plikt i myndighetsverksamhet hos en aktör som står under revisionsverkets tillsyn. Vem som helst kan anföra ett klagomål.

Man kan anföra klagomål hos revisionsverket om en myndighets verksamhet, om klagomålet rör lagenligheten i skötseln av statsfinanserna eller budgetefterlevnaden. Klagomålet kan gälla ministerier och statliga ämbetsverk, inrättningar, fonder eller affärsverk. Klagomål kan också anföras över mottagare av statsunderstöd eller annat stöd. Klagomål kan dessutom anföras över ett bolag där staten har bestämmande inflytande, om man misstänker försummelse i lagenligheten i statens ägarstyrning eller skötseln av statsfinanserna.

Om det på grundval av klagomålet finns anledning att misstänka att föremålet för klagomålet har handlat lagstridigt eller försummat sina skyldigheter, utreder revisionsverket omständigheterna kring klagomålet och ger sitt avgörande i ärendet. Vid behov kan revisionsverket också besluta att genomföra en separat granskning med anledning av klagomålet eller vidta andra motsvarande åtgärder. Revisionsverket har omfattande rätt att få information om revisionsobjekten med stöd av grundlagen och lagen om statens revisionsverk (676/2000).

Klagomål anfördes i synnerhet om myndigheternas upphandlingar

År 2024 tog revisionsverket emot 31 klagomål från privatpersoner och sammanslutningar och gav ett avgörande beträffande 4 av dem. Dessutom tog verket emot 21 medborgarbrev, dvs. insändare riktade till en myndighet. Antalet klagomål och medborgarbrev minskade jämfört med året innan, då 37 klagomål och 36 medborgarbrev inkom.

Klagomålen har vanligtvis rört ett missförhållande som gällt lagenligheten i skötseln av statsfinanserna. I klagomålen har man ofta framfört misstankar eller oro avseende huruvida statens medel och egendom har använts i enlighet med skattebetalarnas intresse. År 2024 rörde klagomålen ett brett spektrum av myndigheter. Största delen av klagomålen rörde myndigheternas upphandlingar samt misstankar om att myndigheters beslut varit lagstridiga. Klagomål anfördes också om myndigheters tillsynsskyldighet och om statsunderstöd. Föremål för klagomål var till exempel välfärdsområdena, Livsmedelsverket, Trafikledsverket, Institutet för hälsa och välfärd, Försvarsmakten samt Social- och hälsovårdsministeriet. Revisionsverket lämnade en begäran om förundersökning till polisen i fråga om ett klagomål som inkom 2024.

Behandling av anmälningar om missbruk vid revisionsverket

Statliga myndigheter, inrättningar, affärsverk och fonder ska underrätta revisionsverket om missbruk i deras verksamhet och om missbruk som gäller medel eller egendom som de förvaltar eller ansvarar för. Myndigheter är skyldiga att göra polisanmälan om brott mot statens medel eller egendom. Missbruk ska anmälas till revisionsverket oavsett om myndigheterna gör en polisanmälan.

Revisionsverket ska göra en polisanmälan om brott mot statens medel eller egendom som verket upptäcker, om inte myndigheterna har gjort anmälan. Revisionsverkets skyldighet att göra polisanmälan är alltså sekundär. Enligt lag behöver man inte göra polisanmälan, om gärningen med beaktande av omständigheterna ska anses vara ringa.

Revisionsverket får information om oegentligheter inom statsförvaltningen genom anmälningar om missbruk. Anmälningarna gör det möjligt för revisionsverket att utöva tillsyn för att säkerställa att statliga myndigheter, inrättningar, affärsverk och fonder gör polisanmälningar om missbruk som de upptäckt. Tack vare anmälningarna om missbruk får revisionsverket dessutom information om att aktörerna har vidtagit åtgärder för att ersätta den skada som staten möjligtvis har åsamkats.

Anmälningarna om missbruk gällde oftast användningen av statsunderstöd

År 2024 mottog revisionsverket sammanlagt 77 anmälningar om missbruk, vilket var 21 fler än året innan. Anmälningarna kom från sammanlagt 22 olika instanser. Fler än en anmälning lämnades in av Utrikesministeriet (54 stycken), Undervisnings- och kulturministeriet (5), polisinsrättningarna (4), UF-centret och NTM-centralerna (3), Gränsbevakningsväsendet (3), Naturresursinstitutet (2) och Migrationsverket (2). Av Utrikesministeriets anmälningar rörde 53 utvecklingssamarbetsprojekt som ministeriet har finansierat.

Merparten av de anmälningar om missbruk som lämnades in 2024 gällde misstankar om att en statsunderstödstagare missbrukat understödsmedlen. Anmälningarna om tjänstemännens verksamhet utgjorde knappt 15 procent av alla anmälningar och de gällde bland annat missbruk av statens betaltidskort, försvinnande av medel som polisen eller en intressebevakare haft i sin besittning, upphandlingar som strider mot upphandlingslagen och missbruk av tjänsteställning.

År 2024 behövde revisionsverket inte vidta åtgärder till följd av en enda anmälan om missbruk, eftersom den instans som lämnat in anmälan redan hade gjort en polisanmälan och också gjort anspråk på ersättning för skada som eventuellt åsamkats staten. På basis av de kompletterande utredningar som anmälaren gjort var det i en del av de anmälda fallen sist och slutligen inte fråga om missbruk.

Det förekommer troligen fler händelser i statsförvaltningen som är att betrakta som missbruk än de som anmälts till revisionsverket

Enligt revisionsverkets observationer anmäler endast en liten del av de statliga myndigheterna, inrättningarna och fonderna missbruk. Dessutom förekommer det troligen fler händelser inom statsförvaltningen som är att betrakta som missbruk än de som anmälts, men av en eller annan anledning anmäls de inte. Ibland anmäls missbruk först när en omständighet har behandlats i offentligheten eller när ett fall har uppmärksamats exempelvis i samband med revisionsverkets revision.

Det är viktigt att misstankar om missbruk som är straffrättsligt betydelsefulla anmäls utan dröjsmål bland annat därför att ett möjligt brott inte ska hinna preskriberas förrän polisanmälan görs.

Man kan bekanta sig med funktionen Klagomål och missbruk i revisionsverkets webbtjänst: [VTV.fi](https://vtfv.fi).

8 Revisionsverket följer upp strategins avancemang genom effekt- och resultatmål

Revisionsverkets strategi styr verkets verksamhet med hjälp av konkreta resultatmål. Verket genomför sin revisions- och tillsynsuppgift planenligt och påverkar bland annat genom att i sina rapporter ge rekommendationer om hur verksamheten kan utvecklas. Revisionsverkets rekommendationer genomförs väl inom förvaltningen. När det gäller utvecklingen av verkets egen verksamhet har digitaliseringen identifierats som en viktig strategisk möjliggörare och tonvikten i utvecklingen ligger på den.

Revisionsverkets strategiska mål styr verksamheten

Statens revisionsverks uppgift under strategiperioden 2024–2030 är att trygga en hållbar skötsel av de offentliga finanserna samt en effektiv och öppen statsförvaltning. Strategin utgår från att revisionsverket fokuserar på att sköta sina grundläggande uppgifter på ett verkkningsfullt och effektivt sätt.

I revisionsverkets strategi fastställs prioriteringarna för strategiperioden och möjliggörarna av dem. Genomförandet av prioriteringarna följs upp med hjälp av verkets effekt- och resultatmål. Revisionsverket har tre effektmål:

1. Revisionsverket stärker förvaltningens redovisningsskyldighet gentemot riksdagen och allmänheten genom sitt revisions- och tillsynsarbete.
2. Med hjälp av revisions- och tillsynsarbetet producerar revisionsverket tillförlitlig och väsentlig information om frågor som är betydelsefulla för statsfinanserna och ekonomihushållningen.
3. Revisionsverket stödjer en effektiv och lagenlig förvaltning genom sin verksamhet.

Framgång i resultatmålen skapar förutsättningar och en grund för effektiv verksamhet. Resultatmålen är tre till antalet:

1. Revisionsverket agerar effektivt och öppet och är redovisningsskyldigt i fråga om den egna verksamheten.
2. Revisionsverket utnyttjar digitalisering och ny teknik i sin verksamhet.
3. Personalen är yrkeskunnig och motiverad och vår arbetsgemenskap är välmående.

Vi rapporterar regelbundet om framstegen i och uppnåendet av effekt- och resultatmålen i samband med bokslutet. Målutfallet bedöms med hjälp av flera olika nyckeltal. Nyckeltalsmål har ställts upp för verkets effektivitet och funktionella resultat, såsom för lönsamheten, produktiviteten, avkastningen, kvalitetsledningen samt hanteringen och utvecklingen av de intellektuella resurserna. Genom att följa upp och rapportera om verksamheten ser revisionsverket till att verksamheten är öppen och transparent och att redovisningsskyldigheten fullgörs i enlighet med de strategiska målen.

Påverkan genom gransknings- och tillsynsverksamhet

Statens revisionsverk utför sin revisionsuppgift genom att utföra redovisningsrevisioner, effektivitetsrevisioner, laglighetsgranskningar och granskningar av finanspolitiken. Vid revisionen kan man också kombinera ovan nämnda revisionsslag och revisionsmetoder. Revisionsverket utövar tillsyn över parti- och valfinansieringen, övervakar finanspolitiken, för ett öppenhetsregister samt behandlar klagomål och anmälningar om missbruk. Statens revisionsverks huvudprestationer är de berättelser och andra rapporter som utarbetas om granskningarna, revisionerna och tillsynsverksamheten.

Gransknings- och tillsynsverksamhetens teman, kriterierna för hur de väljs och prioriteringarna under planeringsperioden antecknas i revisionsverkets gransknings- och tillsynsplan. Årligen färdigställs uppskattningsvis 4–6 berättelser till riksdagen, 69–71 redovisningsrevisionsberättelser, 15–16 laglighetsgransknings- och effektivitetsrevisionsberättelser samt finanspolitiska granskningsberättelser, 1–3 rapporter om den finanspolitiska övervakningen, 10–25 uppföljningsrapporter och 30–50 promemorior om partitillsynen.

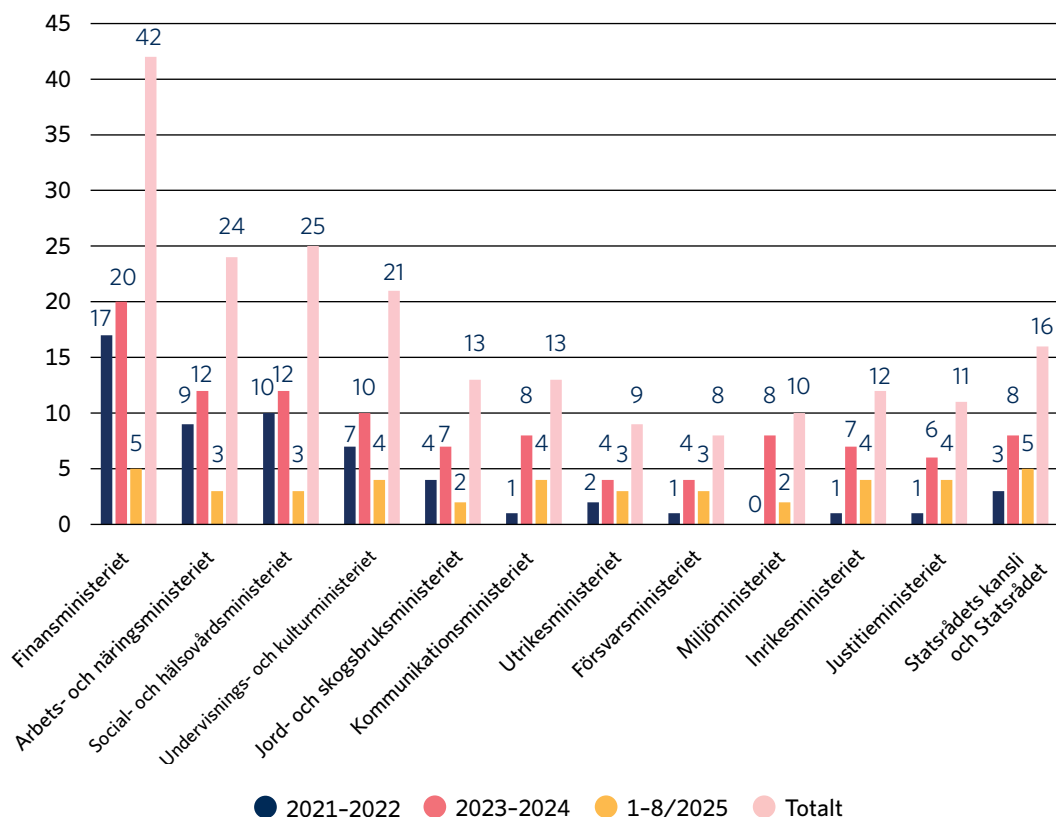
Tabell 4: Prestationer inom revisionsverkets gransknings- och tillsynsverksamhet från 2021 till augusti 2025.

Gransknings- och tillsynsverksamhetens prestationer	2021	2022	2023	2024	1-8/2025
Revisionsberättelser totalt (st.)	88	87	91	90	80
Berättelser till riksdagen (st.)	4	6	5	5	2
Redovisningsrevisionsberättelser (st.)	70	69	71	69	68*
Laglighetsgransknings- och effektivitetsrevisionsberättelser samt finanspolitiska granskningsberättelser (st.)	14	12	15	16	10
Rapporter om den finanspolitiska övervakningen (st.)	1	2	3	1	1
Uppföljningsrapporter om granskningar och revisioner (st.)	27	16	22	11	3
Promemorior om partitillsynen (st.)	52	56	52	36	0

* De redovisningsrevisioner som gjordes 2025 gäller finansåret 2024.

Revisionsverket reviderar alla ministerier och bokföringsenheter som enligt lag ska upprätta bokslut. Dessutom reviderar revisionsverket tre statliga fonder utanför budgeten, statsbokslutet och de sammanställda kalkylerna över statsfinanserna för 2025. I samband med revisionen av statsbokslutet utvärderas huruvida regeringens årsberättelse innehåller författningensliga rapporter om läget för statsfinanserna och de offentliga finanserna samt om verksamhetens resultat.

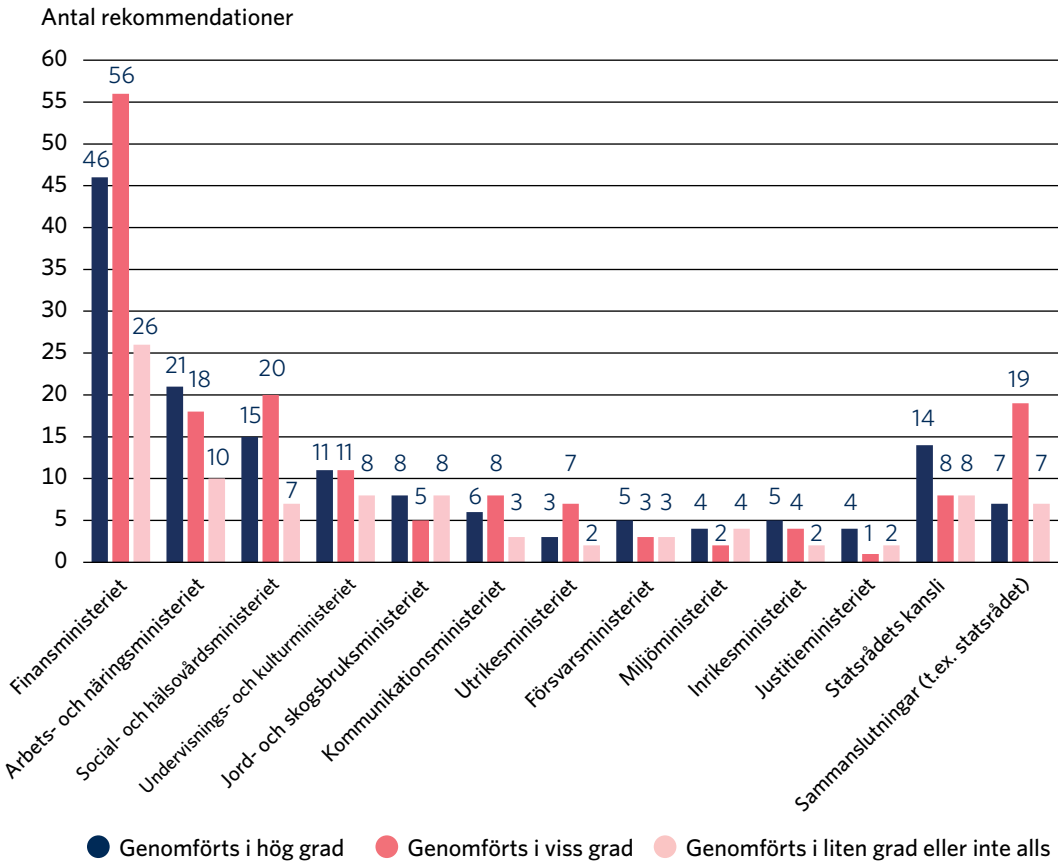
Revisionsverket väljer teman för laglighetsgranskningen, effektivitetsrevisionen och granskningen av finanspolitiken utifrån deras statsfinansiella betydelse och utifrån de konstaterade riskerna för effektiviteten eller lagenligheten inom temat. De förvaltningsområden som tilldelas de största anslagen i statsbudgeten, dvs. Finansministeriets, Arbets- och näringsministeriets, Social- och hälsovårdsministeriets samt Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområden, utgör merparten av revisionsobjekten. Dessa förvaltningsområden har varit föremål för cirka 55 procent av alla särskilda revisioner sedan 2021 (figur 4). Laglighetsgranskningar, effektivitetsrevisioner och granskningar av finanspolitiken har sedan 2023 oftare än tidigare riktats till minst två förvaltningsområden. Fler revisioner än tidigare har också slutförts.

Figur 4: Effektivitetsrevisioner, laglighetsgranskningar och granskningar av finanspolitiken enligt förvaltningsområde från 2021 till augusti 2025.

Verkningsfullheten i revisionsverkets verksamhet följs upp särskilt genom att man analyserar i vilken grad revisionsobjekten har genomfört de rekommendationer som de tilldelats i revisionsberättelserna. Genomförandet av de rekommendationer som ges på basis av laglighetsgranskningarna, effektivitetsrevisionerna och granskningarna av finanspolitiken bedöms genom en uppföljning som görs 2–3 år efter granskningen eller revisionen.

En allmän bedömning är att revisionsobjekten genomför revisionsverkets rekommendationer relativt väl. Åren 2021–2024 gjordes 76 uppföljningar. Utifrån dem observerades att 37,2 procent av Statens revisionsverks rekommendationer hade genomförts i hög grad, 40,4 procent i viss grad och 22,4 procent i liten grad eller inte alls (figur 5).

Figur 5: Genomförandet av revisionsverkets rekommendationer enligt förvaltningsområde baserat på de uppföljningar som gjordes 2021–2024. De granskningar och revisioner som var föremål för uppföljning färdigställdes 2016–2022 och i dem hade 278 rekommendationer getts.

När det gäller redovisningsrevisioner följs genomförandet av rekommendationerna alltid upp i samband med följande års revisioner. År 2024 genomfördes 91 procent av de rekommendationer som gavs vid redovisningsrevisionerna helt eller delvis, år 2023 93 procent, år 2022 88 procent och år 2021 85 procent. Målet för genomförandet av de rekommendationer som gavs vid redovisningsrevisionerna uppnåddes.

Verkets verksamhet effektivieras med digitala system och verktyg

I revisionsverkets strategi har ny teknik identifierats som en möjliggörare av effektiv verksamhet. För att det ska vara möjligt att öka den nytta som ny teknik medför och effektivisera revisions- och tillsynsverksamheten, har verket inlett beredning av utvecklingsåtgärder som gäller bland annat informationshanteringsmodellen och molnövergången.

Revisionsverkets policy för artificiell intelligens godkändes i slutet av 2024 och AI-assistenter som utnyttjar avancerade språkmodeller testades som en del av arbetsuppgifterna. Dessutom genomfördes ett omfattande pilotprojekt som ger verket beredskap att införa en AI-lösning på bred front år 2025 i syfte att effektivisera arbetet. Också under de närmaste åren ligger huvudvikten i utvecklingsarbetet på effektivt utnyttjande av digitalt informationsmaterial och digitala tekniker i verkets kunskapsbildning samt på dataskydds- och informationssäkerhetsfrågor när man arbetar i en molnmiljö.

I revisionsverksamheten används på ett etablerat sätt omfattande datamaterial som hämtats från statens gemensamma datasystem för ekonomiförvaltning och dataanalyser som genomförts på basis av materialet. Vid revisionerna utnyttjas också registermaterial, uppgifter i ämbetsverksspecifika datasystem samt uppgifter som fås via öppna gränssnitt. Genom att utnyttja dataanalyser har det varit möjligt att förbättra både revisionskvaliteten och -effektiviteten. Detta har förutsatt att ändringar har gjorts redan tidigare i genomförandet av revisionen och i revisionsprocessen. Omfattande användning av informationsmaterial förutsätter alltid datasäkra behandlingssätt och adekvata åtkomstkontroller.

Tillgången till samt analyseringen och visualiseringen av de ekonomiska data som övervakningen av finanspolitiken behöver har effektiviserats genom att ett R-språkbaserat användargränssnitt och en figurdatabank har byggts upp i samarbete med en extern leverantör. Användningen av artificiell intelligens i programmeringen av analysverktyg för finanspolitiken har också ökat. Metoder för prognostisering av de offentliga finanserna som grundar sig på maskininlärning har pilottestats i syfte att bedöma deras användbarhet i verktygen för de bedömningsuppgifter som ingår i övervakningen av finanspolitiken.

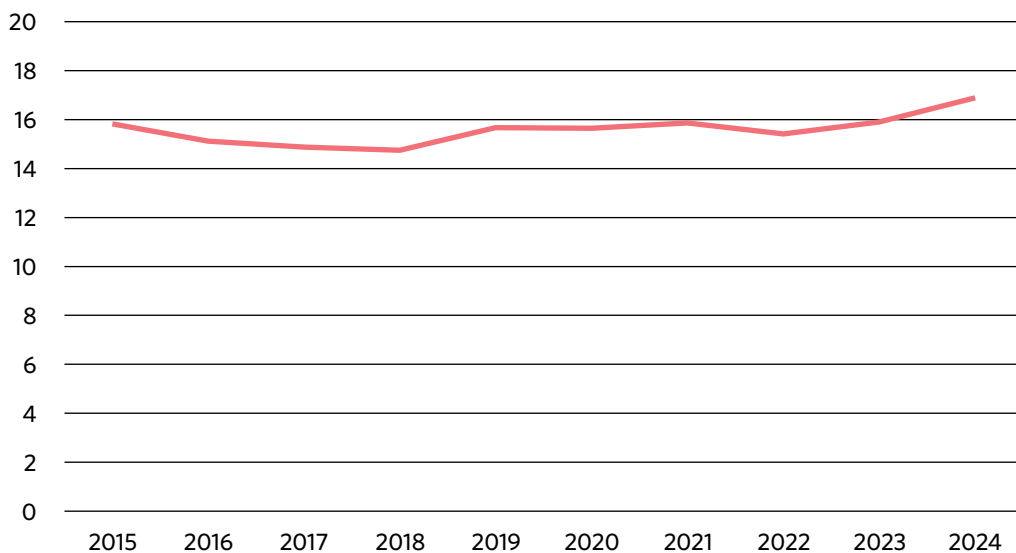
Byggandet av datasystemet för öppenhetsregistret har nått färdstadiet och nya funktioner har lanserats. Samtidigt har man utarbetat en lösning som möjliggör effektiv massöverföring av anmälningssuppgifter. Dessutom har beredningen av en mer omfattande reform av parti- och valfinansieringssystemet inletts.

Utöver digitaliseringen av gransknings- och tillsynsverksamheten har revisionsverket under det gångna året förnyat sin huvudsakliga kanal för extern kommunikation, webbtjänsten vtv.fi, och förbättrat förutsättningarna för informationsledning av verkets egen verksamhet genom att lansera en rapporteringstjänst för ledningen. Via rapporteringstjänsten har ledningen kontinuerlig tillgång till aktuell basinformation om verksamhetens målfall och prognoser. Ledningens rapportering innehåller informationshelheter om ekonomi, personal, arbetshälsa, prestationer och arbetstider som uppdateras automatiskt på dags-, månads- eller kvartalsnivå.

Kostnaderna för verkets verksamhet består huvudsakligen av personalkostnader

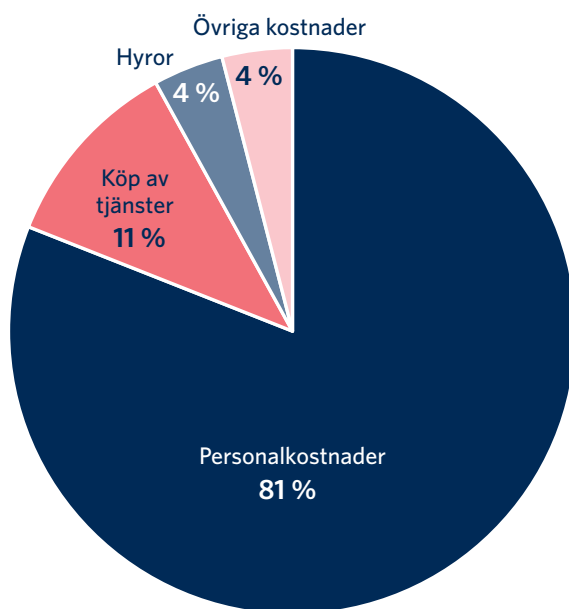
År 2024 var de sammanlagda kostnaderna för revisionsverket verksamhet 16,9 miljoner euro, vilket var en ökning med 6,3 procent jämfört med året innan. Kostnaderna för verksamheten ökade 2019, 2021 och 2023–2024. Det är i huvudsak personalkostnaderna och till exempel kostnaderna för utvecklingsverksamheten som ligger bakom ökningen.

Miljoner euro

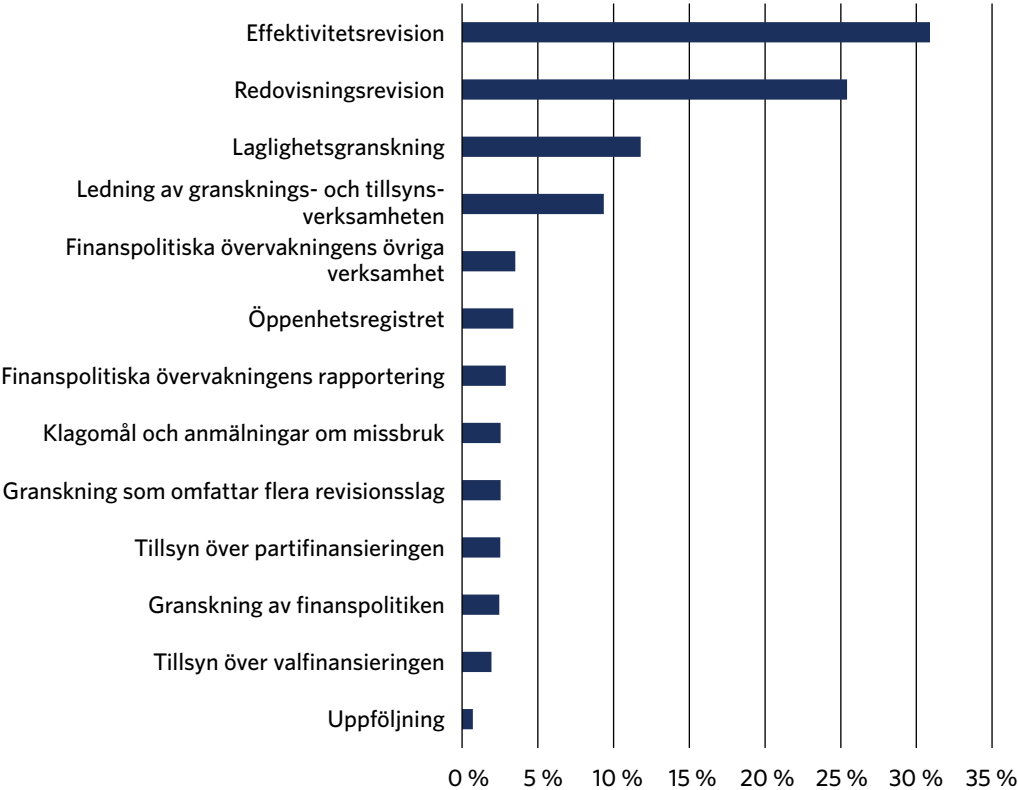
Figur 6: Utvecklingen av revisionsverkets verksamhetskostnader 2015-2024

Omkring 80 procent av revisionsverkets årliga verksamhetskostnader är personalkostnader.

Kuvio 7: Fördelning av kostnadsposterna i revisionsverkets verksamhet 2024

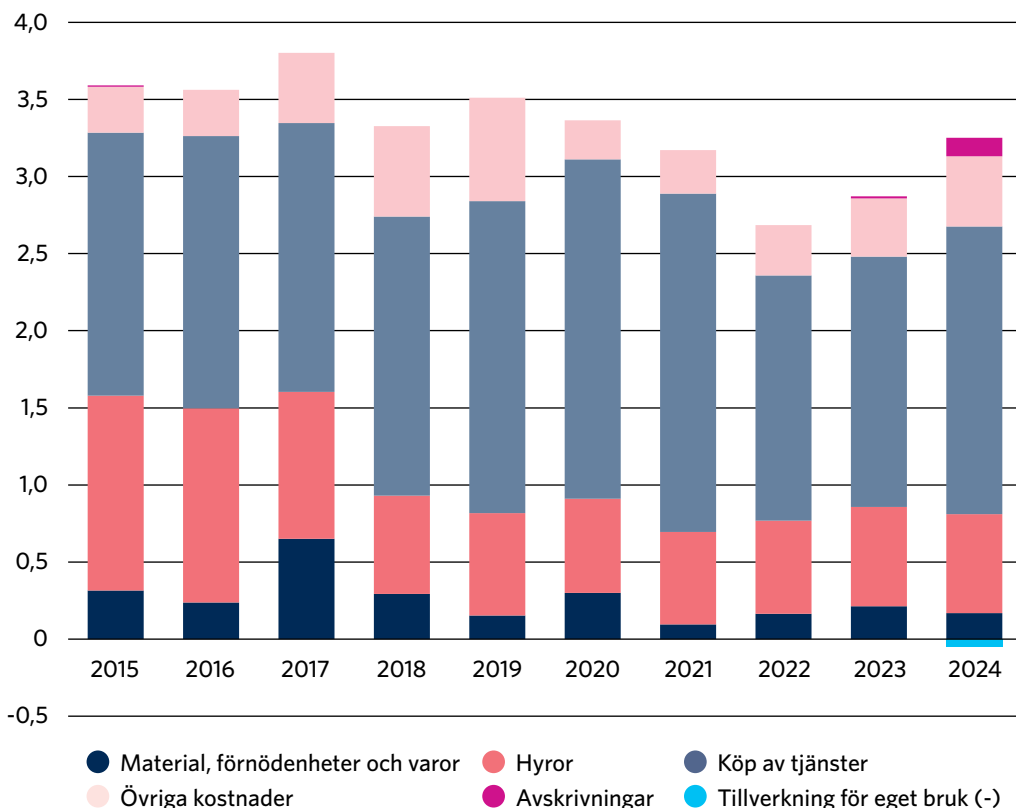
Personalkostnaderna fördelas på olika verksamheter i förhållande till arbetstiden. På samma sätt som året innan användes 69 procent av den effektiva arbetstiden för kärnverksamheten, dvs. gransknings- och tillsynsverksamheten, samt den övriga kärnverksamheten. Arbetstid används också för stödfunktioner, och dessa står för 31 procent av den effektiva arbetstiden. När det gäller gransknings- och tillsynsverksamheten fördelas arbetstiden och personalkostnaderna på olika revisionsslag, tillsynsverksamhet och andra kärnuppgifter (figur 8). Sammanlagt över hälften, eller 56 procent, av den totala arbetstiden för gransknings- och tillsynsverksamheten användes för effektivitetsrevision och redovisningsrevision.

Figur 8: Fördelning av personalkostnaderna för revisions- och tillsynsverksamheten enligt funktion 2024

Den näst största kostnadsposten efter personalkostnaderna har redan under en lång tid varit köp av olika tjänster, såsom upphandling av företagshälsovårds-, utbildnings-, ICT- och experttjänster. Hyreskostnaderna för revisionsverkets lokaler utgör den tredje största kostnadsposten. Hyreskostnaderna minskade efter att revisionsverket flyttade till nya lokaler 2017. År 2024 flyttade verksamhetsstället i Uleåborg till en delad lokal, vilket också minskar hyreskostnaderna för lokalerna i framtiden.

Miljoner euro

Figur 9: Utvecklingen av revisionsverkets andra kostnader än personalkostnader 2015-2024

Under de senaste åren har revisionsverket också gjort systeminvesteringar, till exempel byggt ett system för öppenhetsregistret samt utvecklat parti- och valfinansieringssystemet. Verket har också byggt upp ledningens rapporteringstjänst i samarbete med Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning och förnyat tjänsten vtv.fi. Dessutom har beredningen av en mer omfattande reform av parti- och valfinansieringssystemet inletts.

År 2025 firas revisionsverkets 200-åriga historia

Revisionsverkets 200-årsjubileum till ära publicerades boken Varojen vahti, som behandlar verkets historia. Författare till boken är Veijo Åberg, Timo Joutsivuo och Seppo Tamminen. Boken är tillgänglig för alla i webbtjänsten vtv.fi.

Jubileumsåret till ära ordnades ett seminarium i Finlandiahuset den 20 mars 2025. Förutom revisionsverkets nuvarande och tidigare anställda deltog representanter för verkets intressentgrupper i seminariet. I de anföranden och paneldiskussioner som hölls under seminariet diskuterades verkets framtid, dock utan att glömma dess historia. I anförandena ansågs det oberoende revisionsarbetet vara en viktig del av upprätthållandet av demokratin och byggandet av förtroendet i samhället.

Revisionspublikationer 9/2024–8/2025

Berättelser till riksdagen

- B 20/2024 rd** Statens revisionsverks årsberättelse till riksdagen 2024
B 21/2024 rd Tillsyn över valfinansieringen vid presidentvalet 2024 – Statens revisionsverks berättelse
B 22/2024 rd Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen: Rapport om övervakningen av finanspolitiken 2024
B 4/2025 rd Tillsyn över valfinansieringen vid Europaparlamentsvalet 2024 – Statens revisionsverks berättelse
B 10/2025 rd Tillsyn över partifinansieringen 2024 – Statens revisionsverks berättelse

Redovisningsrevisionsberättelser

Statsbokslutet

D/364/04.08.01/2024 Statsbokslutet

Republikens presidents kansli

D/343/04.08.01/2024 Republikens presidents kansli

Statsrådets kansli

D/356/04.08.01/2024 Statsrådets kansli

Utrikesministeriets förvaltningsområde

D/350/04.08.01/2024 Utrikesministeriet

Justitieministeriets förvaltningsområde

- D/320/04.08.01/2024** Justitieministeriet
D/321/04.08.01/2024 Rättsregistercentralen
D/331/04.08.01/2024 Brottspåföljdsmyndigheten
D/341/04.08.01/2024 Åklagarmyndigheten
D/347/04.08.01/2024 Domstolsväsendet
D/351/04.08.01/2024 Utsökningsväsendet

Inrikesministeriets förvaltningsområde

D/333/04.08.01/2024	Inrikesministeriet
D/307/04.08.01/2024	Nödcentralsverket
D/317/04.08.01/2024	Migrationsverket
D/325/04.08.01/2024	Räddningsinstitutet
D/326/04.08.01/2024	Polisstyrelsen
D/330/04.08.01/2024	Gränsbevakningsväsendet
D/337/04.08.01/2024	Skyddspolisen

Försvarsministeriets förvaltningsområde

D/327/04.08.01/2024	Försvarsministeriet
D/328/04.08.01/2024	Försvarsmakten

Finansministeriets förvaltningsområde

D/357/04.08.01/2024	Finansministeriet
D/300/04.08.01/2024	Statens ämbetsverk på Åland
D/302/04.08.01/2024	Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata
D/305/04.08.01/2024	Regionförvaltningsverket i Södra Finland
D/329/04.08.01/2024	Verket för finansiell stabilitet
D/345/04.08.01/2024	Statistikcentralen
D/346/04.08.01/2024	Tullen
D/352/04.08.01/2024	Statskontoret
D/353/04.08.01/2024	Statens ekonomiska forskningscentral
D/354/04.08.01/2024	Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning
D/355/04.08.01/2024	center för informations- och kommunikationsteknik Valtori
D/358/04.08.01/2024	Skatteförvaltningen

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

D/322/04.08.01/2024	Undervisnings- och kulturministeriet
D/310/04.08.01/2024	Riksarkivet
D/319/04.08.01/2024	Museiverket
D/323/04.08.01/2024	Utbildningsstyrelsen
D/338/04.08.01/2024	Finlands Akademi
D/340/04.08.01/2024	Förvaltningsnämnden för Sveaborg

Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde

D/316/04.08.01/2024	Jord- och skogsbruksministeriet
D/314/04.08.01/2024	Naturrekursinstitutet
D/318/04.08.01/2024	Lantmäteriverket
D/332/04.08.01/2024	Livsmedelsverket

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde

D/312/04.08.01/2024	Kommunikationsministeriet
D/308/04.08.01/2024	Meteorologiska institutet
D/313/04.08.01/2024	Transport- och kommunikationsverket
D/359/04.08.01/2024	Trafikledsverket

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

D/349/04.08.01/2024	Arbets- och näringsministeriet
D/303/04.08.01/2024	NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter
D/304/04.08.01/2024	Energimyndigheten
D/306/04.08.01/2024	Geologiska forskningscentralen
D/309/04.08.01/2024	Innovationsfinansieringsverket Business Finland
D/311/04.08.01/2024	Konkurrens- och konsumentverket
D/324/04.08.01/2024	Patent- och registerstyrelsen
D/348/04.08.01/2024	Säkerhets- och kemikalieverket

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

D/335/04.08.01/2024	Social- och hälsovårdsministeriet
D/315/04.08.01/2024	Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet
D/334/04.08.01/2024	Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
D/336/04.08.01/2024	Besvärnämnden för social trygghet
D/342/04.08.01/2024	Strålsäkerhetscentralen
D/344/04.08.01/2024	Institutet för hälsa och välfärd

Miljöministeriets förvaltningsområde

D/360/04.08.01/2024	Miljöministeriet
D/301/04.08.01/2024	Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
D/339/04.08.01/2024	Finlands miljöcentral

Statliga fonder utanför statsbudgeten

D/361/04.08.01/2024	Brandskyddsfonden
D/362/04.08.01/2024	Statens televisions- och radiofond
D/363/04.08.01/2024	Oljeskyddsfonden

Sammanfattande rapporter

11/2025	Sammanfattande berättelse: redovisningsrevisioner 202 (publiceras i september 2025)
---------	---

Berättelser om effektivitetsrevisioner, laglighetsgranskningar och granskningar av finanspolitiken

- 10/2024** Vatten- och havsvårdens styrning, finansiering och effektivitet –
Minskning av näringsbelastningen från jordbruket
Revisionsobjekt: Miljöministeriet och Jord- och skogsbruksministeriet
- 11/2024** Den statliga finansieringen av yrkeshögskolorna
Revisionsobjekt: Undervisnings- och kulturministeriet
- 12/2024** Ordnanande av servicekanaler och stöd för digitala tjänster
Revisionsobjekt: Finansministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Arbets- och näringsministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Justitieministeriet, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- 13/2024** Prognosmetoder för den offentliga skulden
Revisionsobjekt: Finansministeriet och Statskontoret
- 14/2024** Förhindrande av penningtvätt
Revisionsobjekt: Inrikesministeriet, Finansministeriet, Polisstyrelsen, Centralkriminalpolisen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- 15/2024** Mentalvårds- och missbrukartjänster för unga i välfärdsområdena –
Tillgång, tillgänglighet och samordning av tjänsterna
Revisionsobjekt: Social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen
- 16/2024** Styrning av förvaltningsöverskridande åtgärdshelheter
Revisionsobjekt: statsrådets kansli, Finansministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Jord- och skogsbruksministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Arbets- och näringsministeriet, Justitieministeriet, Inrikesministeriet och Miljöministeriet
- 17/2024** Förvaltningsreformen inom kommunikationsministeriets
förvaltningsområde 2019
Revisionsobjekt: Kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket Traficom, Trafikledsverket och Trafikstyrningsbolaget Fintraffic Ab
- 1/2025** Unga som står utanför arbete och utbildning – identifiering, nående och rehabilitering
Revisionsobjekt: Social- och hälsovårdsministeriet och Undervisnings- och kulturministeriet

- 2/2025** Dimensionering av reservationsanslag
Revisionsobjekt: Utrikesministeriet, Justitieministeriet, Inrikesministeriet, Försvarsministeriet, Finansministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Jord- och skogsbruksministeriet, Kommunikationsministeriet, Arbets- och näringsministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet och Miljöministeriet och statsrådets kansli
- 3/2025** Stöd för energiinvesteringar som främjare av den gröna omställningen
Revisionsobjekt: Arbets- och näringsministeriet och Innovationsfinansieringsverket Business Finland
- 4/2025** Investeringsplaneringen och -uppföljningen samt kunskapsunderlaget för investeringsbeslut
Revisionsobjekt: Trafikledsverket, statsrådets kansli, Utrikesministeriet, Justitieministeriet, Inrikesministeriet, Försvarsministeriet, Finansministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Jord- och skogsbruksministeriet, Kommunikationsministeriet, Arbets- och näringsministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet och Miljöministeriet
- 5/2025** Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om revisionen av statens bokslut och regeringens årsberättelse för år 2024
Revisionsobjekt: statsrådets kansli
- 6/2025** Förutsättningar för bekämpning av korruption inom statsförvaltningen
Revisionsobjekt: Justitieministeriet, Finansministeriet, Polisstyrelsen, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten, finanscontrollerfunktionen, Skatteförvaltningen, Tullen, Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori, NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret), Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland, Innovationsfinansieringsverket Business Finland och Säkerhets- och kemikalieverket
- 7/2025** Utdragna processer för handläggning av brottmål
Revisionsobjekt: Justitieministeriet, Inrikesministeriet, Polisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket
- 8/2025** Läget för hanteringen av cybersäkerheten inom statsförvaltningen
Revisionsobjekt: Kommunikationsministeriet, Finansministeriet, Försvarsministeriet, statsrådets kansli, Transport- och kommunikationsverket Traficom, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori
- 9/2025** Upphandling i anknutna enheter
Revisionsobjekt: Kommunikationsministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Inrikesministeriet, statsrådets kanslis avdelning för ägarstyrning, finansministeriet samt för kännedom Fintraffic Ab,

CSC – IT-centret för vetenskap Ab, HAUS kehittämiskeskus Oy, Leijona Catering Oy, Motiva Ab, Suomen Erillisverkot Oy och DigiFinland Oy

- 10/2025** Stöd för civilsamhällesorganisationernas utvecklingssamarbete
Revisionsobjekt: Utrikesministeriet
- 12/2025** Ägarstrategier per specialuppgiftsbolag (publiceras i september 2025)
Revisionsobjekt: Kommunikationsministeriet, Undervisnings- och kulturministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Arbets- och näringsministeriet, Utrikesministeriet, statsrådets kansli, Finansministeriet, Miljöministeriet och Innovationsfinansieringsverket Business Finland

Uppföljningsrapporter om laglighetsgranskningar, effektivitetsrevisioner och granskningar av finanspolitiken

- 6/2021** Finlands internationella klimatfinansiering – Styrning och effektivitet
Revisionsobjekt: Utrikesministeriet
- 7/2021** Styrning och uppföljning av patient- och klientsäkerheten
Revisionsobjekt: Social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Lappland, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och Klient- och patientsäkerhetscentret
- 14/2021** Beredning och verkställande av avvecklingen av flitfällor
Revisionsobjekt: Social- och hälsovårdsministeriet, Arbets- och näringsministeriet, Justitieministeriet och Finansministeriet
- 1/2022** Statens pensionssystem och statens ansvar i andra pensionssystem
Revisionsobjekt: Finansministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet, Statskontoret, Statens pensionsfond, Keva, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, Sjömanspensionskassan och Pensionsskyddscentralen
- 2/2022** Resultaten av studiestödsreformerna på 2010-talet
Revisionsobjekt: Undervisnings- och kulturministeriet och Social- och hälsovårdsministeriet
- 5/2022, 6/2022** Kompetensutveckling och rekrytering hos staten – Statens styrning, Kompetensutveckling och rekrytering hos staten – Ämbetsverkens verksamhet
Revisionsobjekt: Finansministeriet

7/2022	Främjande av regional näringslivstillväxt och konkurrenskraft <i>Revisionsobjekt: Arbets- och näringsministeriet</i>
10/2022	Suomi.fi-tjänsternas nuläge och utveckling <i>Revisionsobjekt: Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Lantmäteriverket, Statskontoret, Finansministeriet och Jord- och skogsbruksministeriet</i>
11/2022	Omvärldsbevakning och framsynsarbete som stöd för det strategiska beslutsfattandet <i>Revisionsobjekt: statsrådets kansli</i>
12/2022	Tillförlitligheten i statistiken över de offentliga finanserna, granskning av finanspolitiken <i>Revisionsobjekt: Finansministeriet, Statistikcentralen och Statskontoret</i>
14/2023	Verkställandet av planen för återhämtning och resiliens <i>Revisionsobjekt: Finansministeriet, Statskontoret, Social- och hälsovårdsministeriet och Miljöministeriet</i>

Tillsynsrapporter

1/2025	Öppenhetsregistrets årsrapport 2024
---------------	-------------------------------------

Övriga publikationer

D/125/03.08.01/2025	Varojen vahti – Valtiontalouden tarkastusvirasto 200 vuotta
D/143/00.03.05/2025	Statens revisionsverks hållbarhetsrapport 2024
D/403/04.04.01/2025	Finanspolitiska övervakningens bedömning av skötseln av de offentliga finanserna, våren 2025

STATENS REVISIONSVERK
PORKALAGATAN 1, PB 1119, 00101 HELSINGFORS

tel. 09 4321 | www.vtv.fi | @VTV_fi